

РЕФОРМА МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Звіт про результати аудиту ефективності на тему
**«ПРОБЛЕМИ МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ДАЛІ УТРИМУВАТИ ЧИ РЕФОРМУВАТИ»**

Відповідальна:

Голова Рахункової палати
Ольга ПІЩАНСЬКА

26.11.2024

м. Київ
www.rp.gov.ua

Вступне слово

Ми провели аудит ефективності на тему «Проблеми мережі закладів вищої освіти: далі утримувати чи реформувати».

В аудиторському звіті оцінено діяльність Міністерства освіти і науки України щодо реформування мережі закладів вищої освіти, що перебувають у сфері його управління. Ми сподіваємося, що наша оцінка, висновки та рекомендації сприятимуть унормуванню та прозорому просуванню реформи мережі закладів.

В Україні реорганізація ЗВО здійснюється паралельно з іншими ініціативами МОН, такими як впровадження індивідуальних освітніх траєкторій та експерименту з надання державних грантів студентам. Це відповідає європейським практикам реформування національних мереж ЗВО, коли злиття університетів може відбуватися в умовах системної реструктуризації вищої освіти.

Ми вважаємо, що МОН має розробити та впровадити гнучкий і прозорий механізм реформування мережі ЗВО, який повинен передбачати збереження тих закладів, які відіграють ключову роль у системі вищої освіти, та реорганізацію тих, які є неефективними та надмірно затратними для держави. Такий підхід дасть змогу врахувати інтереси всіх зацікавлених сторін, забезпечити прозорість і ефективність на всіх етапах реорганізації. У підсумку це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українських університетів на світовому ринку освітніх послуг.

Дякую Міністерству освіти і науки України та іншим об'єктам контролю за сприяння у проведенні аудиту.

Висловлюю подяку колегам за здійснення аудиту, надання експертної оцінки і рекомендацій до цього звіту.

Вдячна експертам проєкту ЄС «Зміцнення потенціалу зовнішнього аудиту відповідно до міжнародних стандартів в Україні» (EU4ACU) за надану методологічну та експертну підтримку під час здійснення аудиту.

Голова Рахункової палати

Ольга ПІЩАНСЬКА

Зміст

1. РЕЗЮМЕ ДЛЯ КЕРІВНИЦТВА	4
2. ВСТУП.....	10
3. УПРАВЛІННЯ РЕФОРМУВАННЯМ МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ РІВНІ	11
4. РЕОРГАНІЗАЦІЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЩО ВІЯВЛЕНО НА МІСЦЯХ.....	19
5. ІНФОРМАЦІЯ ПРО АУДИТ.....	33
6. ДОДАТКИ	35
7. СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	51

1. РЕЗЮМЕ ДЛЯ КЕРІВНИЦТВА

КЛЮЧОВІ ФАКТИ:

Необхідність модернізації мережі	MON ініціювало модернізацію мережі закладів вищої освіти для проведення системної реформи у вищій освіті
Зменшення кількості ЗВО	Модернізація передбачає зменшення кількості ЗВО, що дасть змогу раціонально використовувати ресурси та підвищити ефективність мережі
Проблеми при підготовці реформування	Незважаючи на відповідність європейським практикам, MON недостатньо підготувалося до реформування, що призвело до затримки у проходженні законопроекта. Статистичні дані про ЗВО є суперечливими
Обговорення із зацікавленими сторонами	Реорганізація має враховувати інтереси всіх учасників освітнього процесу. MON залучило зацікавлені сторони до обговорення законопроекту, але їхні інтереси не завжди були враховані
Нерозроблення дорожньої карти та документів	Нерозроблення дорожньої карти модернізації мережі ЗВО, незатвердження критеріїв відбору та відсутність правовстановлюючих документів на нерухоме майно заважають ефективному здійсненню реформ
Урядова підтримка	Ініціативи MON отримали підтримку від Уряду, але процес реорганізації затягнувся
Спротив та недовіра	Багато працівників та студентів ЗВО не підтримують реорганізації. Причинами є недостатня комунікація та неврахування їхніх інтересів
Довіра й матеріальні стимули	Низький рівень довіри до матеріальних стимулів для базових ЗВО негативно впливає на підтримку реорганізації
Наслідки успішної реорганізації	Результати опитувань в УІПА та ПДАБА показали, що успішна реорганізація можлива за умови врахування специфіки ЗВО та належної комунікації. Водночас, неможливо об'єктивно оцінити ефективність цих прикладів, оскільки реорганізація не завершена.
Потреба у прозорості процесу	Необхідна прозорість та чіткий механізм реформ для підвищення довіри до процесу та залучення всіх зацікавлених сторін
Перспективи покращення якості освіти	Працівники і студенти очікують, що реформа сприятиме впровадженню нових методів навчання та покращенню якості освіти, а також зростанню міжнародного авторитету української освіти

Основна рекомендація передбачає розроблення МОН гнучких та зрозумілих кроків для ефективного реформування мережі ЗВО, що має на меті задовольнити інтереси всіх учасників процесу. Це підвищить конкурентоспроможність української вищої освіти на міжнародному ринку.

Аудит проведено відповідно до Закону України від 02 липня 2015 року № 576-VIII «Про Рахункову палату», Міжнародних стандартів вищих органів аудиту (ISSAI) та із застосуванням Методології проведення аудиту ефективності, затвердженої рішенням Рахункової палати від 06 червня 2023 р. № 12-2, за підтримки експертів проекту ЄС «Зміцнення потенціалу зовнішнього аудиту відповідно до міжнародних стандартів в Україні» (EU4ACU).

Згідно з положеннями ISSAI аудиторів використовували професійне судження та дотримувалися вимог професійного скептицизму протягом усього періоду аудиту.

З метою оцінки діяльності МОН щодо реформування мережі ЗВО, що перебувають у сфері його управління, при проведенні аудиту увагу зосереджено на таких **ключових питаннях**:

1. Чи належним чином МОН підготувалося до реформування мережі ЗВО.
2. Чи була підтримана ініціатива МОН щодо реформування мережі ЗВО на урядовому та законодавчому рівнях.
3. Якою мірою діяльність МОН забезпечує реформування мережі ЗВО.

Окреслені ключові питання у звіті **структуровані за об'єктами контролю та охоплюють два рівні реформування мережі ЗВО: центральний та безпосередньо заклади.**

Для мети цього аудиту за погодженням з МОН **поняття «реформування»** мережі ЗВО як процесу внесення змін до наявних (функціонуючих) структур, систем або механізмів для їх покращення або адаптації до нових умов застосовано у розумінні **понять «модернізація» та «оптимізація».**

Чому ми провели цей аудит

Проведення цього аудиту обумовлено необхідністю оцінити дії МОН щодо реформування мережі ЗВО, які перебувають у сфері його управління. Очевидним є те, що мережа ЗВО в Україні, яка функціонує сьогодні, не відповідає сучасним потребам економіки і суспільства, а заклади — є неконкурентоспроможними на міжнародному ринку вищої освіти.

Ініційовані МОН нові підходи до реформування вищої освіти викликали певне занепокоєння серед працівників і студентів ЗВО, оскільки передбачається скорочення кількості закладів. Недостатня обізнаність суспільства щодо переваг внаслідок реорганізації мережі ЗВО є однією з причин спротиву такій актуальній, але непопулярній реформі.

Що ми виявили

МОН розпочало модернізацію мережі ЗВО, яка передбачає зменшення кількості закладів, як платформи для здійснення подальшої системної реформи вищої освіти в Україні. Водночас на сьогодні законодавчі ініціативи щодо модернізації мережі ЗВО призупинені. В умовах воєнного стану пріоритет наданий іншим напрямкам реформування вищої освіти, таким як запровадження індивідуальних освітніх траєкторій для студентів та розвиток грантової системи оплати за навчання.

Діяльність МОН щодо реформування мережі ЗВО протягом 2021 — 9 місяців 2024 року перебувала у фокусі уваги суспільства. Міністерство у публічному просторі активно просувало думку про нагальність реформування мережі ЗВО та відповідність європейським практикам розвитку національних мереж ЗВО.

Хоча ініційовані МОН процеси реформування мережі ЗВО в Україні як інструмент для здійснення системних реформ у вищій освіті і відповідають кращим європейським практикам, Міністерство все ж неповною мірою підготувалося до такого реформування. Кроки МОН щодо реформування мережі ЗВО знайшли певну підтримку на урядовому та законодавчому рівнях.

Розроблений МОН законопроект був винесений на громадське обговорення, в якому взяли участь представники органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій тощо. Пропозиції, надані зацікавленими сторонами під час обговорення, були частково враховані МОН, однак законопроект не погоджений Мінфіном і ДРС, зокрема, через неузгодженість питань щодо фінансування. Проходження законопроекту наразі призупинене, документ доопрацьовується МОН.

Міністерство з цього питання також співпрацювало з освітнім омбудсменом при розгляді звернень учасників освітнього процесу щодо реорганізації закладів, однак під час аудиту не підтверджене надання рекомендацій та реагування на них.

МОН неповною мірою забезпечило виконання нормативно визначених заходів щодо системного реформування мережі ЗВО. Незважаючи на підтримку Кабінетом Міністрів України у планах ПД 2023 і 2024 ініціатив МОН щодо реформування мережі ЗВО, розроблений МОН законопроект не подано Уряду.

Управлінська діяльність Міністерства щодо реформування мережі ЗВО була малопродуктивною.

Статистична інформація про стан мережі ЗВО є суперечливою: дані щодо кількості ЗВО з різних джерел різняться. Аудит мережі закладів не здійснений, дорожня карта модернізації мережі ЗВО не розроблена і не затверджена. При цьому МОН прозвітувало про виконання цих заходів. Як наслідок, не визначено і не задокументовано проблеми та ризики процесу реформування, а також цілі, на досягнення яких мала спрямовуватися реформа мережі ЗВО.

МОН визначило прогностичні сценарії розвитку системи вищої освіти в Україні щодо мережі ЗВО, однак вони своєчасно не актуалізовані. Серед загроз зовнішнього середовища, які можуть вплинути на розвиток системи вищої освіти України, не було, зокрема, враховано введення воєнного стану. Системний аналіз реального стану мережі ЗВО після 24.02.2022 не здійснювався, ризики такого реформування не визначалися.

МОН не розробило середньострокового плану модернізації мережі ЗВО, що не відповідає Операційному плану реалізації Стратегії.

МОН розробило, проте не затвердило критеріїв відбору ЗВО для реорганізації. Як наслідок, такі критерії не застосовувалися при формуванні МОН пропозицій Уряду щодо реорганізації ЗВО.

Не вдалося вирішити питання доцільності виокремлення ВСП, які функціонують у системі ЗВО. Обласні військові адміністрації не виявили готовності до фінансування з місцевих бюджетів ЗФПО, створених на базі цих ВСП.

За умов нормативної невизначеності механізму системного реформування мережі ЗВО, а також відсутності актуальної інформації про її стан, реформування здійснювалося шляхом реорганізації (приєднання) окремих закладів. Так, протягом 2021 — 9 місяців 2024 року Урядом прийнято 20 рішень про реорганізацію ЗВО, що перебувають у сфері управління МОН, з них після схвалення Стратегії — 11 рішень, процеси реорганізацій за якими досі не завершені.

Аудитом досліджено стан виконання чотирьох рішень Уряду, прийнятих у 2023–2024 роках за пропозиціями МОН. Ці рішення здебільшого є ситуативними, а їхнє обґрунтування до ЗВО не доводилося.

МОН недооцінило наслідки відсутності правовстановлюючих документів на нерухоме майно у ЗВО, які реорганізуються. Зазначене призвело до затягування процесу реорганізації в закладах, які були обрані для перевірки.

Незатвердження критеріїв відбору ЗВО для реорганізації, неналежна комунікація МОН із працівниками та студентами таких закладів, неврахування думки зацікавлених сторін спричинили спротив колективів та керівників ЗВО, визначених для реорганізації. Обговорення цих питань з працівниками та студентами ЗВО, за невеликим винятком, не здійснювалося, а там, де таке обговорення відбулося, його результати та думки зацікавлених сторін не були враховані.

Опитування серед працівників та студентів ЗВО виявило суттєві відмінності у ставленні до реформи. Загалом більшість опитаних у базових ЗВО позитивно сприймає ідею реформування вищої освіти. Разом з тим, незважаючи на задекларовані МОН і адміністраціями ЗВО переваги від реорганізації, здебільшого респонденти не вбачають переваг від приєднання ЗВО.

Опитування студентів і працівників у чотирьох ЗВО, які реорганізуються, засвідчило значно більшу частку тих, хто не підтримує реорганізацію, у деяких з них рівень такої невідтримки сягав 80–90 відсотків. При цьому довіра ЗВО до одного із небагатьох наявних у Міністерства матеріальних мотиваційних стимулів реорганізації — отримання базовими ЗВО обладнання, придбаного за кошти Проєкту Світового банку — була підірвана, оскільки є ризик недоотримання фінансових ресурсів згідно з попередньо погодженими МОН пропозиціями ЗВО.

Загалом результати опитування підтвердили необхідність проведення реформи мережі ЗВО в Україні. Водночас важливо при цьому враховувати думку учасників освітнього процесу та забезпечувати прозорість й ефективність усіх етапів реорганізації.

Реорганізація УІПА та ПДАБА є прикладом успішності цього процесу в ЗВО. Низький відсоток незадоволених респондентів у цих закладах свідчить, що реформа може бути проведена з мінімальними негативними наслідками за умови правильного підходу та врахування специфіки кожного закладу. При цьому через незавершення процесу реорганізації немає даних та показників, які дають змогу об'єктивно оцінити її ефективність.

Працівники і студенти розуміють необхідність раціонального використання коштів та підвищення економічної ефективності. Респонденти очікують, що реформа сприятиме впровадженню нових технологій і методів навчання, що покращить якість освітніх послуг, та, відповідно, зростанню конкурентоспроможності українських університетів на світовому ринку.

МОН має розробити та впровадити гнучкий і прозорий механізм реформування мережі ЗВО, спрямований на збереження необхідних і продуктивних установ та реорганізацію тих, які є неефективними та фінансово обтяжливими. Цей підхід дасть змогу задовольнити всі зацікавлені сторони, а також забезпечити прозорість і ефективність кожного етапу процесу реорганізації. У кінцевому підсумку це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українських університетів на світовому ринку освітніх послуг, а також забезпечить студентам якісну освіту, а країні — кваліфіковані кадри та науковий потенціал.

За підсумками аудиту рекомендовано:

- **Кабінету Міністрів України** з метою врахування сучасних викликів в умовах воєнного стану доручити МОН **до 01.04.2025** розробити та подати Урядові пропозиції щодо актуалізації Стратегії і проєкту операційного плану реалізації у 2025–2028 роках Стратегії;
- **Міністерству освіти і науки України:**
 - 1) з метою забезпечення реформування мережі ЗВО:
 - **до 01.01.2025** подати Кабінетові Міністрів України законопроєкт щодо створення передумов для модернізації мережі ЗВО;
 - **до 01.03.2025** здійснити аудит мережі ЗВО і за результатами скласти звіт;
 - **до 01.04.2025:**
 - розробити і затвердити дорожню карту модернізації мережі ЗВО;
 - розробити і затвердити середньостроковий план модернізації мережі ЗВО;
 - затвердити критерії відбору ЗВО для реорганізації у процесі реформування мережі ЗВО;
 - 2) з метою реагування на виявлені аудитом під час реорганізації ЗВО проблеми і недоліки, в межах повноважень **до 01.04.2025** вжити заходів щодо усунення виявлених проблем і недоліків;
 - 3) з метою уникнення спротиву ЗВО, які реорганізуються, через неналежну комунікацію МОН із працівниками та студентами цих ЗВО, **до 01.01.2025** запровадити обговорення планів реорганізації ЗВО із зацікавленими сторонами з оприлюдненням результатів.

2. ВСТУП

Недостатня ефективність системи вищої освіти, як зазначено у Стратегії, є однією з проблем, яка негативно впливає на можливості її подальшого розвитку. Станом на 2022 рік в Україні функціонувала широка за географічним розташуванням і велика за кількістю мережа ЗВО: на 1 млн населення припадало близько семи ЗВО — університетів, академій та інститутів. З огляду на це Уряд одним із завдань Стратегії визначив модернізацію мережі ЗВО та укрупнення ЗВО.

За даними Служби освітнього омбудсмена України, внаслідок широкомасштабного вторгнення РФ та бойових дій на території України з 24 лютого 2022 року 2,1 млн українських дітей, у тому числі шкільного віку, виїхали за межі України.

Станом на 31.10.2023 4,24 млн громадян України, які виїхали з України через збройну агресію, отримали тимчасовий захист у країнах Європейського Союзу, з них майже третина — це діти (дані Євростату).

Згідно з інформацією МОН необхідність оптимізації мережі ЗВО зумовлена насамперед негативною демографічною динамікою. Так, за даними Держстату у 2007 році кількість дітей, народжених 17 років тому (1990 р.н.) становила 657,2 тис. осіб; у 2023 році (2006 р.н.) — 460,4 тис.; у 2038 році (2021 р.н.) становитиме 272,0 тис. осіб.

Питання реформування мережі ЗВО розглядається не тільки на урядовому рівні або вузьким колом експертів у профільному міністерстві, а є актуальним у науковому середовищі. Крім того, ситуацію із реформуванням мережі ЗВО не оминають своєю увагою політики, громадськість і медіа.

Під час попереднього дослідження діяльності МОН щодо реформування мережі ЗВО, що перебувають у сфері його управління, були ідентифіковані ризики неправильного визначення тенденцій та сценаріїв розвитку системи вищої освіти: ризик неправильного визначення шляхів і підходів до реформування мережі ЗВО; ризик недостатньої підтримки ініціативи МОН щодо реформування мережі ЗВО на урядовому та законодавчому рівнях, наслідком якого є ризик проведення реформи без належного нормативно-правового регулювання; ризик невиконання або прострочення термінів виконання МОН заходів щодо реформування мережі ЗВО.

Результати аудиту підтвердили наявність ризиків, ідентифікованих на етапі попереднього дослідження, за винятком ризику неправильного визначення тенденцій розвитку системи вищої освіти.

3. УПРАВЛІННЯ РЕФОРМУВАННЯМ МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ РІВНІ

Висновки

Європейський контекст:

Процеси реформування мережі ЗВО в Україні є частиною системних реформ у вищій освіті, що відповідає європейським практикам. Згідно з аналізом Асоціації університетів Європи процеси злиття університетів можуть відбуватися в умовах системної реструктуризації та бути тісно пов'язаними з іншими урядовими ініціативами.

Ініціативи МОН:

В Україні реорганізація ЗВО здійснюється паралельно з іншими ініціативами МОН, такими як впровадження індивідуальних освітніх траєкторій та експерименту з надання державних грантів студентам.

Проблеми підготовки:

Аудит показав, що підготовка МОН до реформування мережі ЗВО була недостатньою.

Ініціатива МОН частково підтримана на урядовому та законодавчому рівнях, але діяльність Міністерства не забезпечила належного реформування мережі закладів.

Прогнозні сценарії розвитку мережі ЗВО не актуалізовані з урахуванням умов сьогодення, а наявна статистична інформація про кількість ЗВО є суперечливою.

Недоліки планування:

МОН не ідентифікувало ризиків реформування мережі ЗВО в умовах сучасних викликів, не здійснило аудиту мережі та не розробило дорожньої карти її модернізації.

Проблеми і цілі реформи не визначені, а способи модернізації і критерії відбору ЗВО для реорганізації не унормовані.

Невиконання заходів:

МОН не виконало затверджених Урядом заходів щодо реформування мережі ЗВО, не розробило середньострокового плану модернізації мережі ЗВО та не подало відповідного законопроекту Кабінетові Міністрів України.

Рішення про об'єднання окремих ЗВО приймалися без прозорих критеріїв, що може створювати ризики ручного керування процесами реформування.

Комунікація та співпраця:

МОН співпрацює з освітнім омбудсменом щодо розгляду звернень про реорганізацію закладів, але аудит не підтвердив такої співпраці у частині надання рекомендацій та реагування на них.

При підготовці до реформи частково враховані інтереси зацікавлених сторін, законопроект був винесений на громадське обговорення і доопрацьовується МОН.

Позитивні оцінки:

Громадська організація «Альянс українських університетів» позитивно оцінює реформу, зазначаючи, що вона базується на успішному світовому досвіді і спрямована на підвищення конкурентоспроможності національної системи вищої освіти.

Результати аудиту

Дослідження процесів і процедур реформування національних мереж ЗВО в країнах Європи, проведені фахівцями Інституту вищої освіти НАПН України, засвідчили: реформування національних мереж ЗВО є складним процесом суспільних трансформацій, які відбуваються під впливом багатьох чинників, мають системний характер і є складовою державної політики у сфері освіти. Про системний характер таких реформ свідчить і тематичний звіт «Злиття університетів в Європі», підготовлений у 2015 році для розробки стратегії ефективного фінансування вищої освіти в Європі, який розміщений на вебсайті Асоціації університетів Європи¹.

МОН запроваджує реформування мережі ЗВО, яке передбачає зменшення кількості ЗВО, як інструмент для здійснення системної реформи вищої освіти. Це відповідає практикам реформування національних мереж ЗВО у деяких європейських країнах (Бельгія, Данія, Греція, Естонія, Фінляндія, Франція, Ірландія, Норвегія, Швеція, Сполучене

¹ DEFINE Thematic Report: University Mergers in Europe (Enora Bennetot Pruvot, Thomas Estermann and Peter Mason) <https://www.eua.eu/downloads/publications/define%20thematic%20report%202%20university%20mergers%20in%20europe.pdf>.

Королівство), де системні зміни є відображенням реструктуризації вищої освіти на рівні країни².

Слід зазначити, що у межах реформи вищої освіти в Україні МОН уже запровадило ініціативи щодо системних змін, зокрема: Верховною Радою України прийнято розроблений МОН та поданий Урядом Закон України від 23 квітня 2024 року № 3642-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу»; Урядом подано до Верховної Ради України розроблений МОН законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо фінансування здобуття вищої освіти та надання державної цільової підтримки її здобувачам» (№ 10399); запроваджено реалізацію експериментального проєкту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2024 року № 822); внесено зміни до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 року № 1021). Крім того, за ініціативою МОН у 2024 році Урядом не припинялася дія постанови № 1146 щодо формульного підходу до розподілу видатків державного бюджету на вищу освіту між ЗВО.

МОН здійснило SWOT-аналіз національної системи вищої освіти України, визначило сильні і слабкі сторони, можливості і загрози, а також спрогнозувало сценарії розвитку національної системи вищої освіти в Україні, зокрема щодо мережі ЗВО. З урахуванням SWOT-аналізу розроблено Стратегію, яку 23.02.2022 схвалено Урядом. При цьому серед загроз зовнішнього середовища, які можуть вплинути на розвиток системи вищої освіти України, МОН не ідентифікувало загрозу збройної агресії проти України.

Реалізація цілей Стратегії у 2022–2024 роках фактично здійснювалася в умовах суттєвої зміни обставин — запровадження воєнного стану в Україні. За даними МОН, саме це спричинило відтермінування питання реформування мережі ЗВО. Так, визначені в Операційному плані реалізації Стратегії окремі заходи не виконано. Зокрема, середньостроковий план модернізації мережі ЗВО не розроблений (строк виконання — 2022 рік). Це створює ризики для виконання другого етапу реалізації Стратегії, передбаченого на 2025–2028 роки, зокрема, завершення модернізації мережі ЗВО, включаючи розбудову доступної інфраструктури ЗВО, та вдосконалення системи бюджетного фінансування вищої освіти.

Отже, **Стратегія й Операційний план реалізації Стратегії не враховують реального стану системи вищої освіти України в умовах сьогодення.**

У 2023 році МОН не подавало Кабінетові Міністрів України звіту про хід реалізації Стратегії за 2022 рік, а такий звіт подано у 2024 році з недотриманням терміну, встановленого пунктом 3 Розпорядження № 286-р (щороку не пізніше 1 квітня).

² Калашнікова С., Оржель О. Оптимізація мережі закладів вищої освіти: теоретичні особливості та практичні рекомендації. Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство». № 3. 2022. С. 89–129. https://www.researchgate.net/publication/362800879_Optimisation_of_the_Network_of_Higher_Education_Institutions_Theoretical_Features_and_Practical_Recommendations.

Крім того, у звіті про виконання Оперативного плану 2023, затвердженому Міністром освіти і науки України Оксеном Лісовим 19.01.2024, некоректно зазначено про виконання заходів щодо здійснення аудиту мережі ЗВО і розроблення дорожньої карти її модернізації: вказано «виконано» при фактичному невиконанні цих заходів.

Слід зазначити, що МОН розробило та внесло деталізовані плани заходів із виконання планів ПД 2023 і 2024 до електронної системи моніторингу і контролю, як це визначено у пункті 2 розпоряджень № 221-р і 137-р. Моніторинг виконання цих планів здійснювався шляхом заповнення Google-документів відповідальними структурними підрозділами МОН.

МОН не володіє повною і достовірною інформацією про реальний стан мережі ЗВО. Системний аналіз мережі ЗВО в умовах сучасних викликів не проводився, прогнозні сценарії її розвитку не склалися, ризики реформування не ідентифіковані.

Наявна в МОН інформація про стан мережі ЗВО суперечлива: до аудиту надавалася нерелевантна інформація про кількість ЗВО. Так, згідно з даними МОН від 04.04.2024 станом на початок 2024 року в Україні функціонувало 418 ЗВО, із них державних — 230 (у т.ч. 171 перебуває у сфері управління МОН). Водночас, за узагальненою інформацією МОН від 31.05.2024, станом на початок 2024 року загальна кількість ЗВО в Україні — 656, із них державних — 311 (у т.ч. 213 — заклади МОН). При цьому, за даними Держстату, на початок 2023/2024 навчального року підготовку здобувачів вищої освіти здійснювали 314 ЗВО, із них державної форми власності — 184.

Розбіжність даних про кількість ЗВО Міністерство пояснює різними критеріями вибірки в Єдиній державній електронній базі з питань освіти для формування інформації, а саме: за контингентом (наявні / відсутні здобувачі вищої освіти); поточним статусом блокування ЗВО в системі (не блоковані / блоковані через тимчасове припинення доступу у зв'язку з неукладенням договору, заборгованістю за договором про надання технічних послуг ДП «Інфоресурс»).

Про наявність суперечливих статистичних даних вказано також у Візійному документі реформ для відновлення України «Бачення України: реформування та відновлення соціально-гуманітарної сфери в перспективі 2030 року», підготовленому у 2023 році³: «Дані офіційної статистики про стан системи вищої освіти є суперечливими й ненадійними. Це пов'язано з використанням різних методик і швидкими змінами окремих показників».

Таким чином, **актуальним питанням є встановлення реального стану мережі ЗВО в умовах сучасних викликів.**

Слід зазначити, що МОН спланувало (завдання 5.1.1.1 Оперативного плану 2023), проте не здійснило у 2023 році аудиту мережі закладів фахової передвищої та вищої освіти для виявлення сфер неоптимального використання державних ресурсів, проведення дослідження потреб закладів та формування пропозицій щодо оптимізації (відповідальні

³ <https://uareforms.org/visions/new-vision-640>

виконавці — Директорат фахової передвищої, вищої освіти МОН і ДП «Інфоресурс»). **Як наслідок, не визначені і не задокументовані проблеми, що обумовлюють реформування, і цілі, на досягнення яких буде спрямована реформа мережі закладів.**

Визначений в Оперативному плані 2023 показник досягнення операційної цілі 5.1.1 не виконаний: МОН не розробило дорожньої карти модернізації мережі ЗВО. Аудитом встановлено, що Директоратом фахової передвищої, вищої освіти підготовлено і подано заступникові Міністра освіти і науки України проєкт концепції дорожньої карти (службова записка від 30.06.2023 № 3465-вн-23), проте МОН не прийнято відповідних рішень: Концепцію дорожньої карти модернізації мережі ЗВО не затверджено.

За даними МОН, аналітично-прогностична діяльність МОН щодо реформування мережі ЗВО протягом 2021 — 9 місяців 2024 року провадилась у межах підготовки проєктів нормативно-правових актів, зокрема законопроєкту. МОН не задокументовано інших інформаційно-аналітичних матеріалів щодо способів модернізації мережі.

Крім того, наразі законодавчо **не унормовано процеси реформування мережі ЗВО**. Незважаючи на підтримку Кабінетом Міністрів України у планах ПД 2023 і 2024 ініціатив МОН щодо реформування мережі ЗВО, Міністерством розроблено, проте не подано Кабінетові Міністрів України законопроєкт, чим не виконано кроків⁴, визначених у цих планах.

Довідково. Законопроєкт спрямований на унормування підстав реорганізації або припинення ВСП; унормування умов реорганізації коледжів в інші види ЗВО, фахової передвищої освіти або припинення їх діяльності; нормативне забезпечення полегшення умов для виокремлення фахових коледжів із структури ЗВО в самостійні юридичні особи з перспективою передачі до комунальної власності; консолідацію управління цивільними ЗВО державної форми власності (крім управління медичними ЗВО) шляхом віднесення їх до сфери управління одного державного органу.

МОН винесено законопроєкт на громадське обговорення (з 01.09.2023 по 25.10.2023 у формі електронних консультацій), в якому взяли участь народні депутати, представники органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, ЗВО тощо. Пропозиції, надані під час громадського обговорення, частково враховані МОН, **однак законопроєкт не погоджений Мінфіном і ДРС, зокрема, через неузгодженість питань фінансування. Проходження законопроєкту наразі призупинено, документ доопрацьовується МОН.**

Слід зазначити, що громадська організація «Спілка ректорів закладів вищої освіти України» звернулася до Прем'єр-міністра України (лист від 29.11.2023 № 153) з проханням доручити МОН зупинити процес підготовки законопроєкту, а обласним військовим адміністраціям надати пропозиції про доцільність виокремлення щодо кожного ВСП, які функціонують у системі ЗВО.

⁴ Крок 265 Плану ПД 2023 (строк — червень 2023 року) і крок 139 Плану ПД 2024 (строк — лютий 2024 року).

Здійснений Міністерством аналіз відповідей обласних військових адміністрацій засвідчив неготовність до прийняття на фінансування з місцевих бюджетів ЗФПО, створених на базі цих ВСП⁵.

Через занепокоєння академічної спільноти щодо запровадження МОН нових підходів до реформування вищої освіти, 12.02.2024 проведене засідання Спілки за участі керівників МОН, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Офісу Президента і представників інших органів державної влади⁶, на якому розглядалися питання реорганізації мережі ЗВО України та фінансування ЗВО у 2024 році.

За результатами дискусії сформовано пропозицію створити спільну робочу групу за участі МОН для напрацювання підходів до об'єднання державних ЗВО у регіонах. При цьому такі наміри не реалізовані: спільна робоча група не створена.

За інформацією заступника Міністра освіти і науки України Михайла Винницького, призупинення законодавчих ініціатив щодо модернізації ЗВО зумовлено більш високою пріоритетністю інших напрямів реформування вищої освіти: запровадження індивідуальних освітніх траєкторій підготовки здобувачів вищої освіти та грантової системи оплати за навчання.

Дослідження практик реформування національних мереж ЗВО в країнах Європи засвідчили, що процеси об'єднання / злиття ЗВО розрізняють за рівнем системної реструктуризації (ступенем зв'язку із загальносистемними реформами у вищій освіті); розміром ЗВО, що об'єднуються (вертикальні / горизонтальні); типом інституційного профілю ЗВО (однорідні / неоднорідні). Спостерігається тенденція до застосування комбінованих підходів: «знизу-вгору» (ініціатива ЗВО) та «зверху-вниз» (ініціатива держави).

В Україні усі процеси реорганізації ЗВО ініційовані державою. Заклади, що реорганізуються, є різними за розміром і профілем.

За глибиною інтеграційних процесів ЗВО в країнах Європи розрізняють об'єднання / злиття ЗВО (залишається одна юридична особа), альянси/ союзи (під брендом однієї спільноти функціонують окремі юридичні особи); співробітництво (ситуаційна співпраця окремих юридичних осіб).

Досвід країн Європи свідчить про ефективність міжуніверситетського співробітництва, яке дає змогу вирішувати питання спільного користування лабораторіями, спільного викладання дисциплін, узгодження освітніх програм для уникнення дублювання тощо. Законодавством України не передбачено таких форм концентрації ЗВО, як альянси / союзи зі спільним координаційним органом.

⁵ Лист МОН від 29.01.2024 № 1/1591-24

⁶ <https://zvo.knu.ua/ua/news-1-3-324-zasidannya-spilki-rektoriv-ukraini>

На важливості визначення в Україні окремих правових форм міжуніверситетських об'єднань (альянсів, консорціумів) наголошує громадська організація «Альянс українських університетів»: запропоновані МОН реформи зумовлені об'єктивними потребами і мають на меті зробити нашу систему вищої освіти більш конкурентоспроможною; ідея укрупнення університетів базується на успішному досвіді відомих у світі інституцій (Університет Північної Кароліни у Чапел-Хілл, Національний університет Сінгапуру, Університет Тель-Авіва тощо).

МОН формально передбачило своїми наказами врахування інтересів здобувачів освіти і співробітників університетів, які реорганізуються. Так, визначено, що здобувачі вищої освіти та інші особи, які навчаються в ЗВО, що реорганізується, продовжують навчання в закладі, до якого приєднується ЗВО, який реорганізується, за обраними спеціальностями та джерелами фінансування. Крім того, комісіям з реорганізації ЗВО доручено попередити працівників (науково-педагогічний, педагогічний персонал, інший персонал) про реорганізацію та забезпечити дотримання їх трудових прав та соціальних гарантій у порядку, визначеному законодавством України, і повідомити Державну службу зайнятості України про заплановане вивільнення працівників.

Крім того, МОН співпрацювало та взаємодіяло з освітнім омбудсменом. Так, протягом 2021 — 9 місяців 2024 року освітнім омбудсменом отримано і розглянуто 23 звернення від учасників освітнього процесу щодо реорганізації (оптимізації) ЗВО та поінформовано їх про результати розгляду. Водночас аудитом не підтверджена така співпраця у частині надання рекомендацій та реагування на них. Листування велося, проте не було результативним.

Слід зазначити, що заступником Міністра освіти і науки України Михайлом Винницьким 04.04.2024 Рахунковій палаті презентовано наміри модернізувати мережу ЗВО. Висвітлено, зокрема, критерії об'єднання ЗВО («населення міста / області», «у ЗВО не менше 5 тис. студентів»; «три типи закладів у великих містах (відмова від «галузевого» спрямування»), а також алгоритм приєднання закладів (аналіз стану конкретного ЗВО; пропозиція ректорам провести переговори про спільний розвиток; консультації зі стейкхолдерами; погодження проєкту розпорядження Уряду з ЦОВВ).

МОН розробило критерії відбору й алгоритм об'єднання ЗВО, проте не ухвалило відповідних управлінських рішень щодо їх затвердження. Критерії відбору ЗВО для реорганізації не є прозорими: їх не оприлюднено на вебсайті МОН або в медіа.

Крім того, **аудитом не підтверджене фактичне застосування цих критеріїв для відбору ЗВО, які реорганізуються, перед наданням пропозицій Уряду щодо такої реорганізації.** За інформацією МОН, кожен конкретний випадок об'єднання / злиття університетів є унікальним і потребує індивідуального підходу.

Отже, за умов нормативної невизначеності механізмів системного реформування мережі ЗВО, а також неволодіння МОН актуальною інформацією про її стан, впровадження реформ з урахуванням викликів сьогодення фактично здійснюється шляхом реорганізації окремих закладів. Через незатвердження критеріїв відбору ЗВО для реорганізації, відповідні пропозиції Урядові формувалися МОН суб'єктивно.

Рекомендації

- **Кабінету Міністрів України** з метою врахування сучасних викликів в умовах воєнного стану доручити МОН **до 01.04.2025** розробити та подати Урядові пропозиції щодо актуалізації Стратегії і проєкту операційного плану реалізації у 2025–2028 роках Стратегії;
- **Міністерству освіти і науки України** з метою забезпечення реформування мережі ЗВО:
 - **до 01.01.2025** подати Кабінетові Міністрів України законопроєкт щодо створення передумов для модернізації мережі ЗВО;
 - **до 01.03.2025** здійснити аудит мережі ЗВО і за результатами скласти звіт;
 - **до 01.04.2025:**
 - розробити і затвердити дорожню карту модернізації мережі ЗВО;
 - розробити і затвердити середньостроковий план модернізації мережі ЗВО;
 - затвердити критерії відбору ЗВО для реорганізації у процесі реформування мережі ЗВО.

4. РЕОРГАНІЗАЦІЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЩО ВІЯВЛЕНО НА МІСЦЯХ

Висновки

Невиконання урядових рішень: після затвердження у 2022 році Стратегії, яка передбачала модернізацію мережі ЗВО, Уряд прийняв 11 рішень про реорганізацію ЗВО, що перебувають у сфері управління МОН. Станом на 30.09.2024 виконання жодного з них не завершено, а одного — навіть не розпочато.

Ситуативність рішень: дослідження показало, що для реорганізації шляхом приєднання обиралися ЗВО, які ефективно функціонували. Контракти з керівниками двох ЗВО, які реорганізуються, містили показники ефективності та були укладені перед прийняттям рішень про реорганізацію, що свідчить про їх ситуативність.

Необґрунтованість рішень: рішення про реорганізацію приймалися Урядом за пропозиціями МОН без доведення відповідного обґрунтування до ЗВО. Обговорення МОН питань реорганізації з працівниками та студентами ЗВО, як правило, не проводилося, а там, де все ж воно відбулося, результати не враховувалися.

Спротив реорганізації: неналежна комунікація МОН із працівниками та студентами ЗВО перед реорганізацією спричинила спротив ЗВО, які реорганізуються, зокрема УАД та УІПА. Працівники і студенти отримували інформацію про реорганізацію вже після прийняття такого рішення.

Переваги реорганізації: незважаючи на недостатню комунікацію з МОН, адміністрації ЗВО під час аудиту вказували на переваги реорганізації: доступ до спільних ресурсів, висококваліфікований персонал та можливість створення нових міждисциплінарних програм.

Додаткове фінансування: МОН передбачало виділення по 1,5 млн дол. США кожному базовому ЗВО за рахунок коштів Проєкту Світового банку, однак ці кошти не виділені. Наявний ризик неповного фінансування, оскільки обсяг фінансового ресурсу за цим проєктом менший за вартість схвалених пропозицій ЗВО.

Проблеми реорганізації: невизначеність термінів завершення реорганізації, неможливість проведення інвентаризації майна, відсутність правовстановлюючих документів на нерухоме майно, проблеми з утворенням ВСП, непереведення здобувачів освіти і працівників до базових ЗВО та непідтримка реорганізації працівниками і студентами.

Ставлення до реформ: згідно з опитуванням більшість працівників і студентів базових ЗВО не мають негативного ставлення до реформування, при цьому значна частина з них

не визначилася. Більшість студентів і працівників не відчули після реорганізації змін в освітньому процесі чи роботі.

Критика реорганізації: у ЗВО, які реорганізуються, значна частина працівників і студентів не підтримує цих процесів, що спричинено неврахуванням їхньої думки. Більшість не бачить переваг від реорганізації, висловлює критичне ставлення до змін.

Позитивні приклади: результати опитування засвідчили два успішні приклади реорганізації — в УІПА та ПДАБА, де зафіксовані найнижчий відсоток непідтримки та найвищий — задоволених реформою відповідно. При цьому реорганізація цих ЗВО ще не завершена, тому об'єктивно оцінити її ефективність поки неможливо.

Результати аудиту

У період 2021-вересень 2024 року за пропозиціями МОН Кабінет Міністрів України прийняв 20 рішень (розпоряджень) щодо реорганізації ЗВО, які перебувають у сфері управління МОН (додаток 2).

Із зазначених 20-ти реорганізацій (**кейсів**), 7 — завершено (усі за розпорядженнями Уряду 2021 року), 12 — не завершено, 1 — реорганізацію не розпочато (рисунок 1).

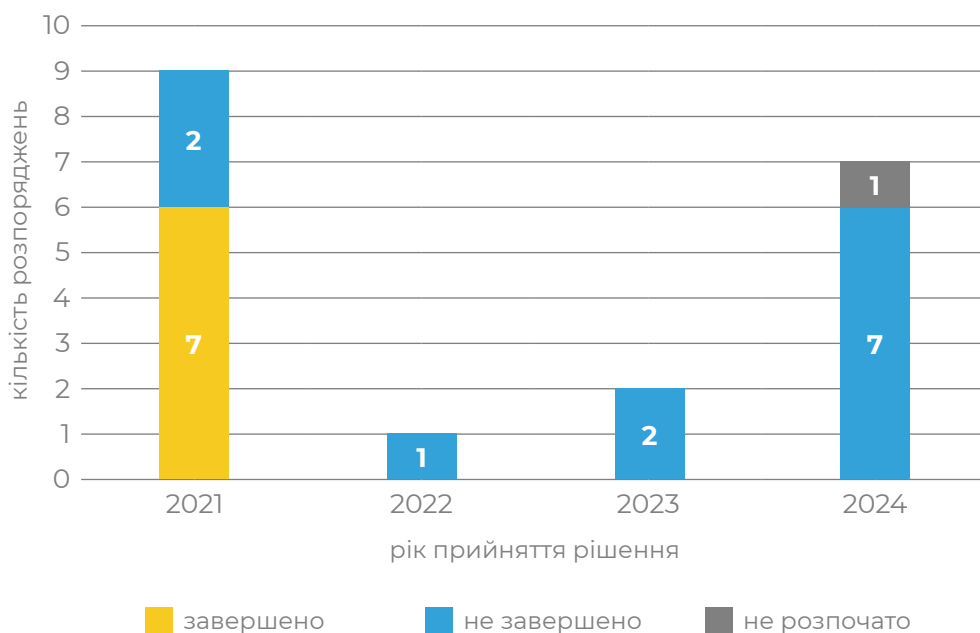

Рисунок 1. Стан реалізації рішень Уряду щодо реорганізації ЗВО

Для проведення дослідження під час аудиту з урахуванням територіального розташування, безпекових факторів, дати початку реформування та наявних трудових ресурсів, **обрано 4 кейси**, в яких здійснено аудити як у ЗВО, які реорганізуються, так і базових ЗВО.

КЕЙС 1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 липня 2023 р. № 620-р «Про реорганізацію державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» та Придніпровської державної академії будівництва та архітектури».

Стан реорганізації — **НЕ ЗАВЕРШЕНО.**

КЕЙС 2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 січня 2024 р. № 7-р «Про реорганізацію Одеського державного екологічного університету та Фізико-хімічного інституту захисту навколишнього середовища і людини МОН України та НАН України».

Стан реорганізації — **НЕ ЗАВЕРШЕНО.**

КЕЙС 3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2024 р. № 113-р «Про реорганізацію Української інженерно-педагогічної академії».

Стан реорганізації — **НЕ ЗАВЕРШЕНО.**

КЕЙС 4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 квітня 2024 р. № 286-р «Про реорганізацію Української академії друкарства».

Стан реорганізації — **НЕ ЗАВЕРШЕНО.**

У всіх зазначених ЗВО досліджувались питання діяльності МОН щодо визначення зацікавлених сторін під час підготовки, планування та здійснення реформування мережі ЗВО, а також врахування думки та інтересів цих сторін.

Інформація адміністрації ЗВО

Під час аудиту в 4 базових ЗВО досліджувались питання ролі МОН у реорганізації ЗВО (табл. 1).

За інформацією адміністрації цих базових ЗВО, жоден з них не ініціював перед МОН намірів щодо необхідності та / або доцільності приєднання ЗВО, який реорганізується, а також не здійснював підготовки відповідних аналітичних матеріалів.

Обговорення доцільності приєднання ЗВО, який реорганізується, до базового ЗВО також не здійснювалося, за винятком ХНУ, адміністрація якого надала інформацію про таке обговорення під час нарад з МОН, конференцій, зустрічі керівників закладів освіти Харківської області з керівництвом МОН та проведення засідання Співки ректорів Харківської області.

Таблиця 1

Відповіді адміністрацій базових ЗВО на запитання аудиту

Найменування ЗВО	Чи готував ЗВО аналітичні матеріали щодо необхідності приєднання до нього ЗВО, який реорганізується	Чи ініціював ЗВО перед МОН наміри щодо необхідності та/або доцільності приєднання ЗВО, який реорганізується	Чи здійснювалося обговорення доцільності приєднання ЗВО, який реорганізується, до ЗВО та чи враховані його результати	Чи підтримане приєднання ЗВО, який реорганізується, працівниками та здобувачами вищої освіти базового ЗВО та чи була врахована думка цих зацікавлених сторін
ЛП				
УДУНТ				
ОНУ				
ХНУ				

так

ні

Джерело: дані наведені за результатами аудиту Рахункової палати.

За інформацією адміністрації усіх базових ЗВО, працівники та студенти підтримали приєднання ЗВО, які реорганізуються, ці рішення схвалені вченими радами базових ЗВО. При цьому в усіх базових ЗВО, крім ОНУ, така підтримка вченими радами була здійснена вже після ухвалення Урядом відповідного рішення.

На виконання кожного зазначеного розпорядження Кабінету Міністрів України щодо реорганізації ЗВО МОН видавало відповідні накази про реорганізацію цих ЗВО⁷, згідно з якими створювалися комісії з реорганізації, якими затверджувалися плани заходів щодо реорганізації із зазначенням відповідальних осіб.

За інформацією, отриманою в МОН під час аудиту, **для сприяння успішному впровадженню реформ** управління та фінансової автономії ЗВО передбачено надання інвестиційних пакетів для базових ЗВО за рахунок коштів Проекту Світового банку, для реалізації якого на виконання Розпорядження № 201-р **залучено позику** МБРР за Угодою про позику № 9238.

Із загальної суми позики МБРР у розмірі 200 млн дол. США, на фінансування інвестиційних пакетів базовим ЗВО передбачено 3 млн дол. США.

Усі базові ЗВО, що підлягали аудиту, є учасниками Проекту Світового банку та уклали угоди про співпрацю і партнерство з МОН. Таке фінансування за рахунок коштів Світового банку заплановане в межах Угоди про позику № 9238.

У 2024 році цими чотирма базовими ЗВО для участі в Проекті Світового банку подано до МОН пропозиції щодо 39 інвестиційних пакетів (проектів) загальною вартістю 6,2 млн дол. США, з них МОН схвалено 31 проект вартістю 4,8 млн дол. США (табл. 2).

Таблиця 2

Інформація про подані ЗВО пропозиції щодо участі у Проекті Світового банку

№ з/п	Найменування ЗВО	Подані пропозиції щодо участі в Проекті		Схвалені пропозиції Комісією з технічного відбору МОН	
		Кількість проєктів, од.	Вартість, млн дол. США	Кількість проєктів, од.	Вартість, млн дол. США
1	ХНУ	11	1,7	10	1,4
2	ОНУ	11	1,5	10	1,4
3	ЛП	7	1,5	1	0,5
4	УДУНТ	10	1,5	10	1,5
Всього		39	6,2	31	4,8

Джерело: дані наведені за результатами аудиту Рахункової палати.

Станом на 30.09.2024 закупівлі обладнання за Проектом Світового банку не проводилися, відповідно, їхня оплата не здійснювалася.

При цьому **загальний обсяг позики МБРР, передбаченої Проектом Світового банку на фінансування інвестиційних пакетів (3 млн дол. США), не покриває вартості схвалених пропозицій навіть тих базових ЗВО, які підлягали аудиту.**

⁷ накази №№ 904, 47, 186, 642

За інформацією МОН, перерозподіл між частинами Проєкту Світового банку не здійснено через позицію МБРР щодо можливості такого перерозподілу тільки після реструктуризації Проєкту Світового банку, яка станом на 30.09.2024 не погоджена.

Враховуючи зазначене, є ризик виділення коштів у неповному обсязі за погодженими МОН у 2024 році пропозиціями ЗВО, що нівелює мотиваційний чинник здійснення реформ для ЗВО, які беруть участь у Проєкті Світового банку.

Під час аудиту у чотирьох ЗВО, які реорганізуються, паралельно з дослідженням ролі МОН у реорганізації ЗВО (див. вище) вивчалися і передумови цього реформування, зокрема у частині ефективності діяльності ЗВО, які реорганізуються (табл. 3).

Таблиця 3

**Відповіді адміністрацій ЗВО, які реорганізуються,
на запитання аудиту**

Питання	УАД	ПДАБА	ОДЕУ	УІПА
Чи залучався заклад до обговорення з МОН питань його реформування				
Чи врахувало МОН інтереси ЗВО при плануванні його реорганізації				
Чи доводилися ЗВО письмово обґрунтування рішень щодо його реорганізації (чи наявні відповідні документи)				
Чи здійснювалося обговорення доцільності реорганізації ЗВО				
Чи була підтримана реорганізація ЗВО працівниками ЗВО, в тому числі науковими, науково-педагогічними та здобувачами вищої освіти				
Чи врахувало МОН результати обговорення та думку зацікавлених сторін при плануванні такої реорганізації				
Чи наявні у ЗВО документальні підтвердження щодо його ефективної діяльності протягом останніх 3 років			 (за 2021–2022 рр.)	 (за 2021–2022 рр.)
			 (за 2023 р.)	 (з 2023 р.)
Чи готувалися у ЗВО річні звіти про діяльність протягом останніх 3 років			 (за 2021–2022 рр.)	
			 (за 2023 р.)	

Питання	УАД	ПДАБА	ОДЕУ	УІПА
Чи визначені у контракті з керівником ЗВО показники ефективності його діяльності, чи здійснювалося звітування про їх досягнення			 (до 2023 р.)	 (до 2023 р.)
			 (з 2023 р.)	 (з 2023 р.)

Джерело: дані наведені за результатами аудиту Рахункової палати.

Згідно з інформацією адміністрацій ЗВО, які реорганізуються, жоден з них не був залучений МОН до обговорення такої реорганізації. Обґрунтування рішення про реорганізацію не доводилися до ЗВО, а працівники та здобувачі вищої освіти не підтримали цю реорганізацію, на відміну від працівників та здобувачів базових ЗВО.

Водночас лише в УАД, яка отримала інформацію щодо своєї реорганізації не від МОН, а із соціальних мереж, на питання про врахування МОН інтересів ЗВО при плануванні його реорганізації, на відміну від інших ЗВО, які реорганізуються, було отримано позитивну відповідь.

Обговорення доцільності реорганізації ЗВО здійснювалося у двох із чотирьох ЗВО, які реорганізуються (УАД та УІПА), однак МОН результати таких обговорень та думки зацікавлених сторін при плануванні реорганізації цих ЗВО не врахувало.

У трьох із чотирьох ЗВО, які реорганізуються, крім ПДАБА, щорічними звітами про діяльність повністю або частково підтверджена їхня ефективність. При цьому у 2021–2022 роках, які передували прийняттю рішення про реорганізацію, у ПДАБА порядковий номер (рейтинг) ЗВО у Результатах моделювання, розміщених на вебсайті МОН, був 56 з 147 ЗВО (на 2021 рік) та 63 із 138 ЗВО (на 2022 рік)⁸, що також свідчить про ефективність цього закладу. Отже, у більшості кейсів **для реорганізації** шляхом приєднання **було обрано ЗВО, які ефективно провадили свою діяльність**. Інформації про неефективну діяльність цих ЗВО до прийняття рішення про реорганізацію від МОН під час аудиту не отримано.

У двох із чотирьох ЗВО, які реорганізуються (ОДЕУ та УІПА), керівники уклали з МОН контракти, в яких визначені показники ефективності діяльності ЗВО (до цього контракти укладались без визначення таких показників). Ці контракти були укладені у другому півріччі 2023 року, тобто фактично перед прийняттям рішень про реорганізацію. Зазначене свідчить про **ситуативність** таких **рішень та поспішність** їхнього **прийняття**.

Під час аудиту адміністрації усіх ЗВО вказали на **переваги**, які отримає їхній ЗВО внаслідок реорганізації (рисунок 2).

⁸ у 2023 році Результати моделювання МОН не склалися

Рисунок 2. Переваги базових ЗВО і ЗВО, які реорганізуються, від реорганізації (за даним адміністрацій цих закладів)

Адміністрації як базових, так і ЗВО, які реорганізуються, підкреслюють важливість доступу до спільних ресурсів: інфраструктури (бібліотек, лабораторій, спортивних комплексів), висококваліфікованого персоналу, у тому числі науково-педагогічного, та можливість створення нових міждисциплінарних програм. Спільні та унікальні переваги базових ЗВО та ЗВО, які реорганізуються, створюють основу для успішного реформування закладів, що сприятиме підвищенню їх конкурентоспроможності на національному і міжнародному рівнях.

Детальна інформація про ці переваги наведена у додатку 3.

Аудитами у кожному із восьми ЗВО виявлені проблеми, пов'язані з реорганізацією. При цьому адміністрації ЗВО за кейсом 4 (ЛП та УАД) не ідентифікували проблем, з якими стикаються їхні заклади під час реорганізації. На їхнє бачення, ЗВО не стикаються з проблемами, пов'язаними з реорганізацією, однак внаслідок цієї процедури у керівництві ЗВО виникло багато робочих питань, які потребують ретельного аналізу, планування, постійного моніторингу та ефективного вирішення.

Основні **проблеми** (за даними адміністрацій ЗВО):

- реорганізація не завершена у жодному ЗВО, що підлягали аудиту;
- в розпорядчих документах МОН про реорганізацію ЗВО не визначені терміни етапів реорганізації і кінцевий термін її закінчення;
- ЗВО, які реорганізуються, завчасно не розпочали підготовку до цього процесу в частині витребування або виготовлення правовстановлюючих документів на нерухоме майно, оскільки офіційне повідомлення МОН надійшло до ЗВО тільки після прийняття відповідного рішення Уряду;

- не завершений процес проведення інвентаризації майна, ЗВО, які реорганізуються, не мають чинних правостановлюючих документів на нерухоме майно, дані обліку нерухомого майна не відповідають його фактичній наявності;
- не утворені на базі ВСП, які перебували у структурі ЗВО, які реорганізуються (крім ПДАБА), ВСП у нових структурах базових ЗВО, оскільки умовою такого створення є припинення юридичної особи ЗВО, який реорганізується;
- не завершений процес переведення здобувачів освіти і працівників ЗВО, які реорганізуються, до базових ЗВО;
- реорганізація ЗВО не підтримується працівниками і студентами цих закладів через неналежне інформування про заплановану реорганізацію, непроведення відповідних обговорень та неврахування думки зацікавлених сторін. Особливо різкого вираження у формі спротиву студентів така непідтримка набула під час реорганізації УАД та УІПА.

Інформація про зазначені проблеми та виявлені аудитом недоліки у розрізі чотирьох кейсів наведена у додатку 4.

Опитування працівників і студентів ЗВО

Під час здійснення аудиту проведено опитування (анкетування) працівників і студентів як чотирьох базових ЗВО, так і чотирьох ЗВО, які реорганізуються. Інформація про кількість осіб, які взяли участь в опитуванні, наведена у додатку 5.

За результатами опитування виявлено: переважна більшість студентів базових ЗВО не мають негативного ставлення до реформування, крім студентів ЛП, в яких рівень непідтримки становив 60,3 відс. (рисунок 3).

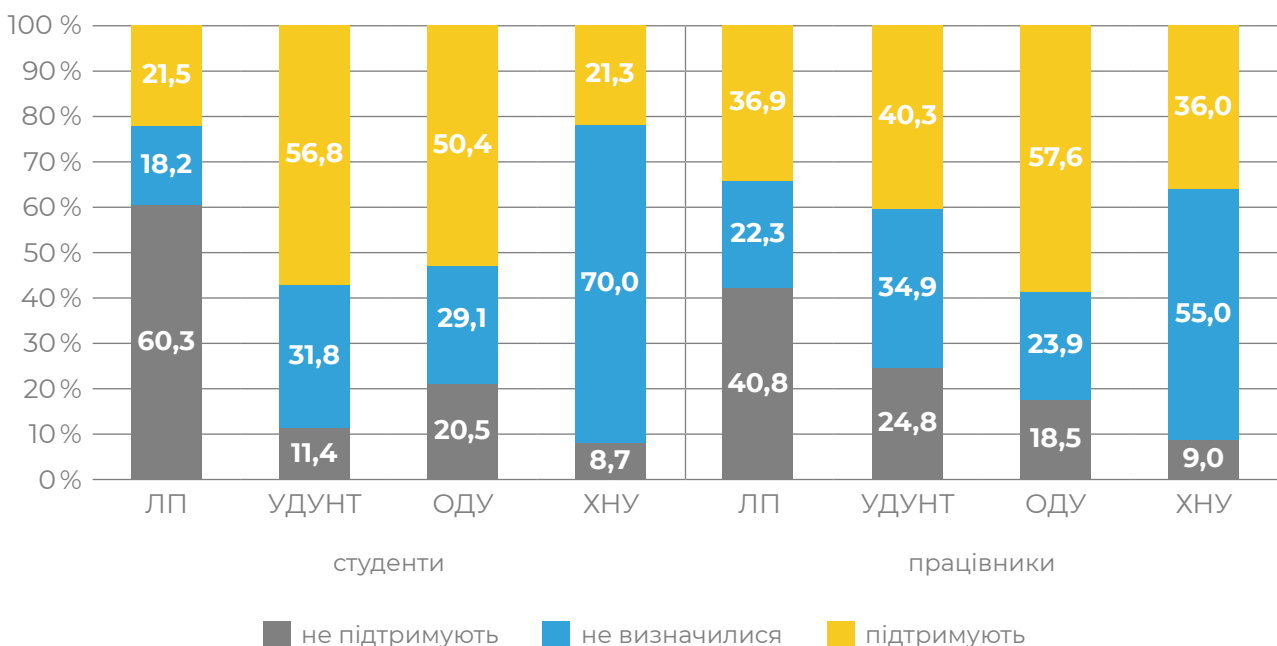

Рисунок 3. Відповіді працівників і студентів базових ЗВО на запитання: «Чи підтримуєте Ви приєднання ЗВО, який реорганізується, до базового ЗВО?»

Така ж тенденція прослідковується у відповідях працівників базових ЗВО, за винятком того, що непідтримка працівниками ЛП реформування є не такою очевидною (40,8 відс.).

Водночас значною є кількість тих, хто не визначився (студенти: від 18,2 відс. до 70 відс.; працівники від 22,3 відс. до 55 відс.), які за умови неотримання позитивних результатів реформи можуть суттєво змінити ставлення до реорганізації.

Найнижча частка тих, хто не підтримує реорганізацію, як серед студентів (8,7 відс.), так і працівників (9 відс.), виявлена у ХНУ, при цьому цей ЗВО має найвищий відсоток тих, хто не визначився.

Більшість студентів і працівників базових ЗВО не відчули змін в освітньому процесі чи роботі після приєднання ЗВО, який реорганізується (рисунок 4).

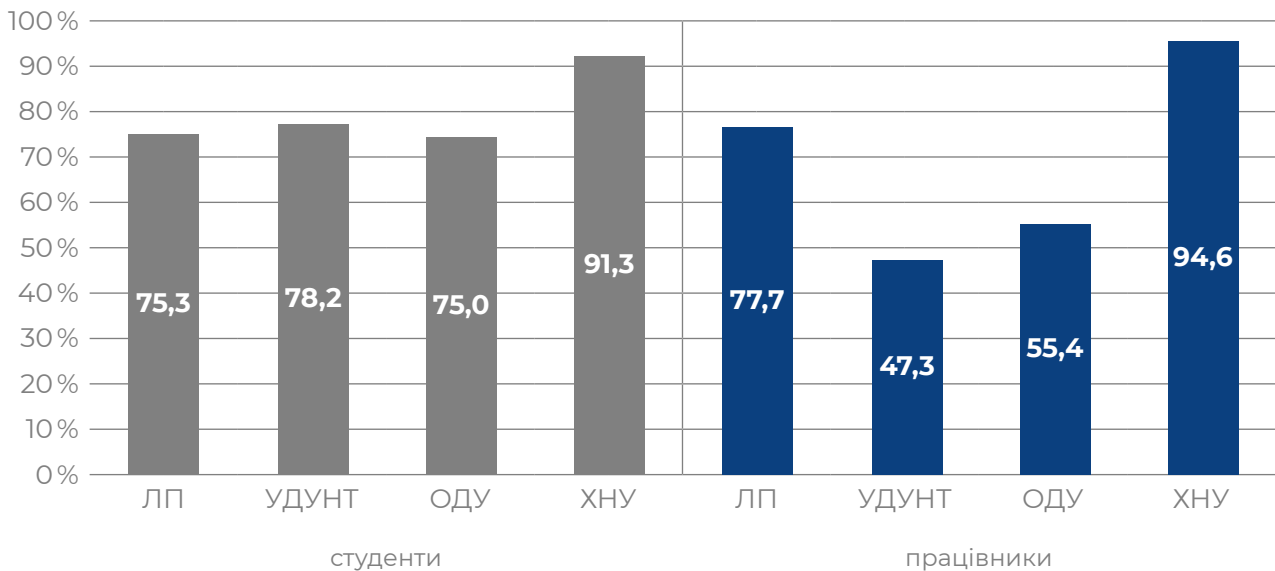

Рисунок 4. Відсоток працівників і студентів базових ЗВО, які не відчули змін внаслідок реорганізації

Опитування у ЗВО, які реорганізуються, показало значно більший відсоток непідтримки реорганізації як студентами, так і працівниками (рисунок 5). У трьох кейсах така непідтримка реформування є критичною: студентами в УАД (92,6 відс.), працівниками в ПДАБА (83 відс.) та ОДЕУ (84,3 відс.).

Найнижчий рівень непідтримки як серед студентів (21,2 відс.), так і працівників (36,5 відс.) виявлено в УІПА, при цьому цей ЗВО має найвищий відсоток тих, хто не визначився (див. рисунок 5). Зазначені результати корелюються з результатами опитування в ХНУ із цього ж кейса (див. рисунок 3).

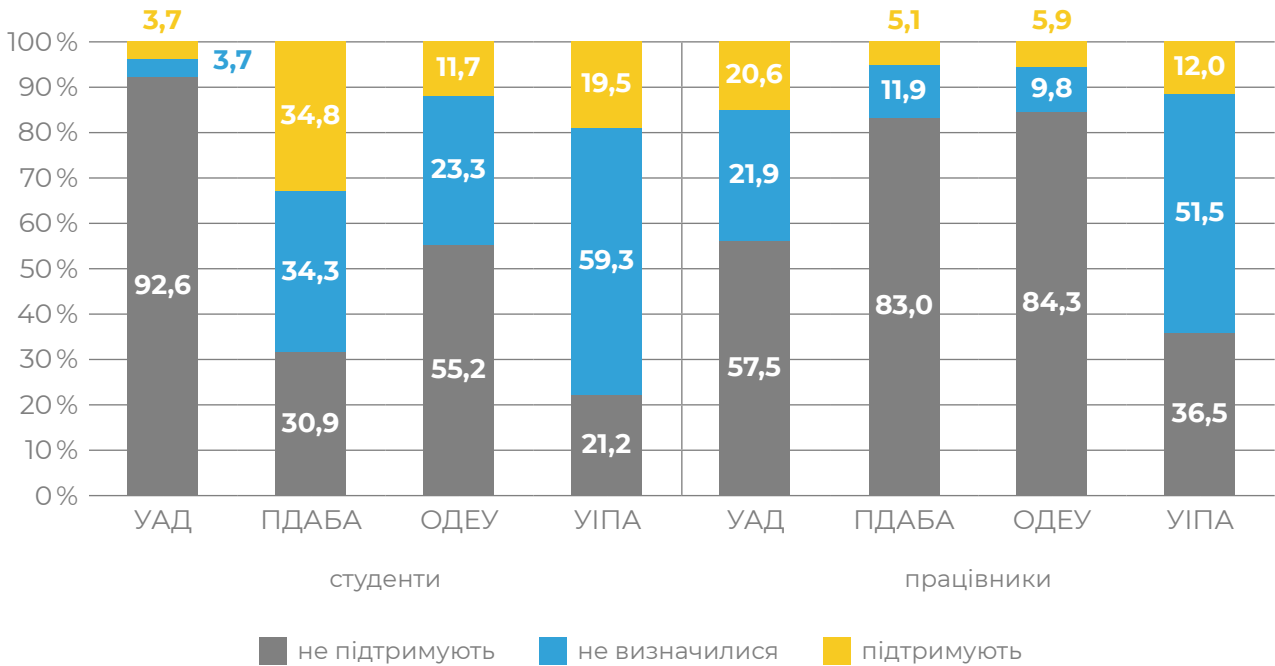

Рисунок 5. Відповіді працівників і студентів ЗВО, які реорганізуються, на запитання «Чи підтримуєте Ви реорганізацію ЗВО, в якому Ви навчалися/працювали?»

У переважній більшості респондентів ЗВО, які реорганізуються, крім УІПА, не питали думку перед прийняттям рішення про реорганізацію ЗВО, в якому вони навчалися / працювали (рисунок 6). При цьому більшість опитаних вважають, що їхню думку не врахували.

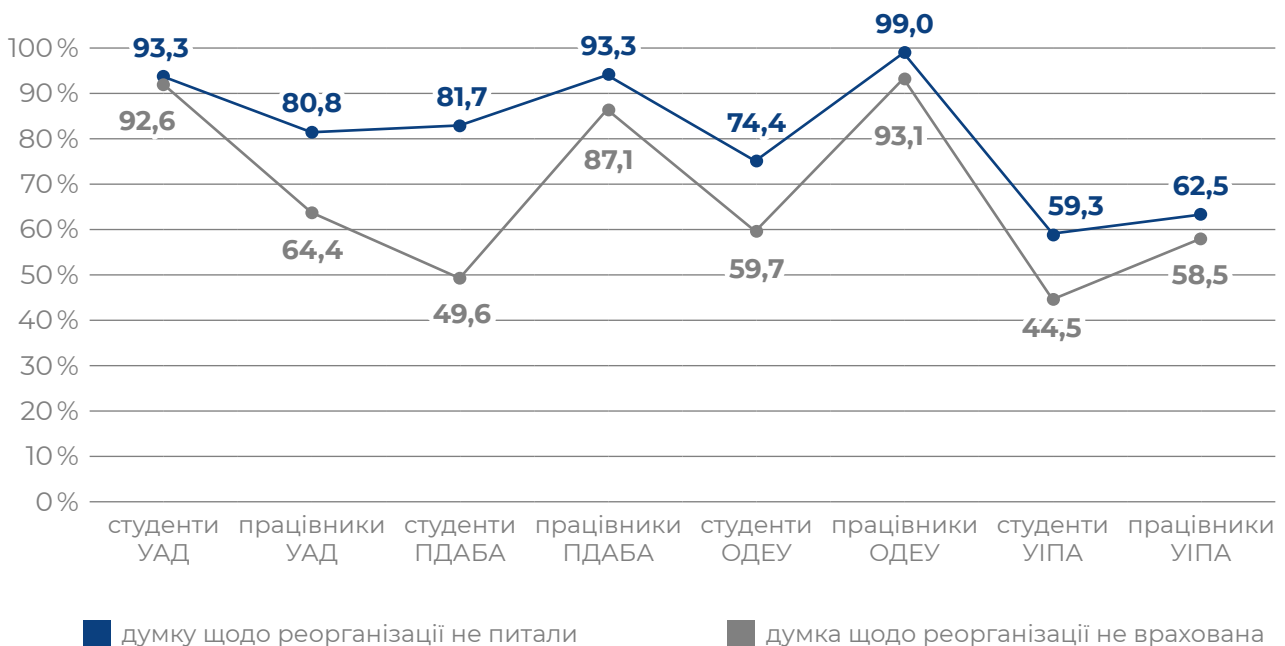

Рисунок 6. Відсоток працівників і студентів ЗВО, які реорганізуються, думку яких щодо реорганізації не питали / не врахували

Згідно з опитуванням працівників і студентів ЗВО за чотирма кейсами більшість респондентів переваг від реорганізації не визначили. Навпаки, зазначили своє критичне ставлення до змін та висловили занепокоєння щодо реорганізації внаслідок неналежної комунікації з боку МОН, неврахування думок зацікавлених сторін. При цьому респонденти базових ЗВО акцентували увагу на перевагах у частині оптимізації ресурсів, покращення фінансування та модернізації навчального процесу, тоді як респонденти ЗВО, які реорганізуються, — на перевагах у частині оновлення матеріально-технічної бази, престижності базових ЗВО та структурованості адміністративних процесів.

Інформація щодо окреслених переваг у розрізі базових ЗВО та ЗВО, які реорганізуються, наведена у додатку 6.

При опитуванні студенти і працівники також критикували дії МОН у частині комунікації та прозорості. Респонденти вказали можливі негативні наслідки реорганізації ЗВО: втрата ідентичності, унікальності та незалежності (автономії), проблеми з фінансуванням, адаптацією та якістю навчання. До недоліків реорганізації опитані віднесли і надмірну бюрократизацію, корупцію та нерозуміння мети реорганізації. Незважаючи на задекларовані адміністраціями ЗВО переваги реорганізації, більшість респондентів не зазначили про очікування позитивних змін від реформ.

Інформація про недоліки у розрізі базових ЗВО та ЗВО, які реорганізуються, наведена у додатку 7.

Опитування студентів ЗВО, які реорганізуються, показало: найменший відсоток студентів, незадоволених переведенням на навчання до базового ЗВО, був в УІПА (14,4 відс.), найбільший — в УАД (93,4 відс.) (рисунок 7).

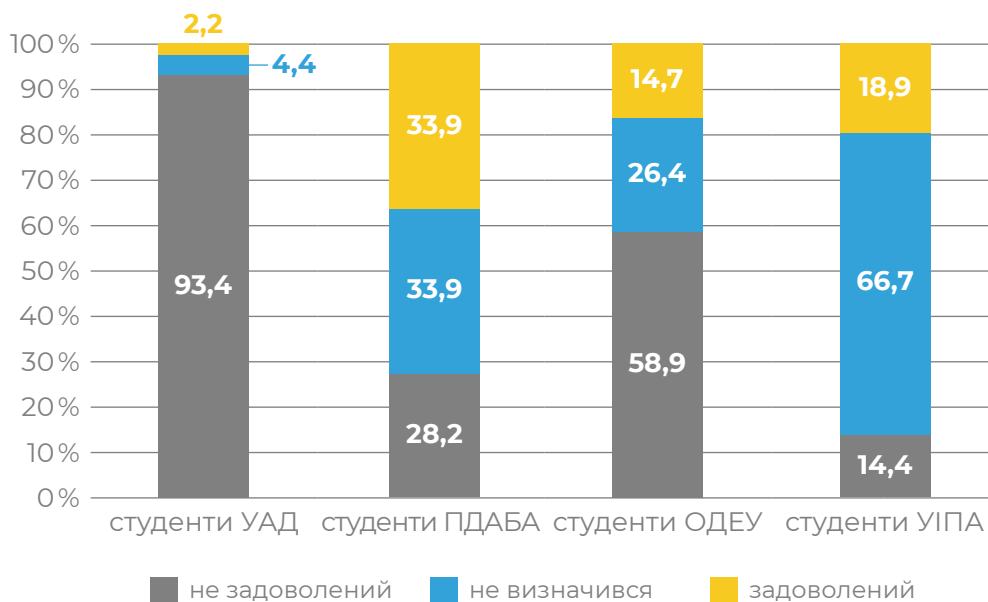
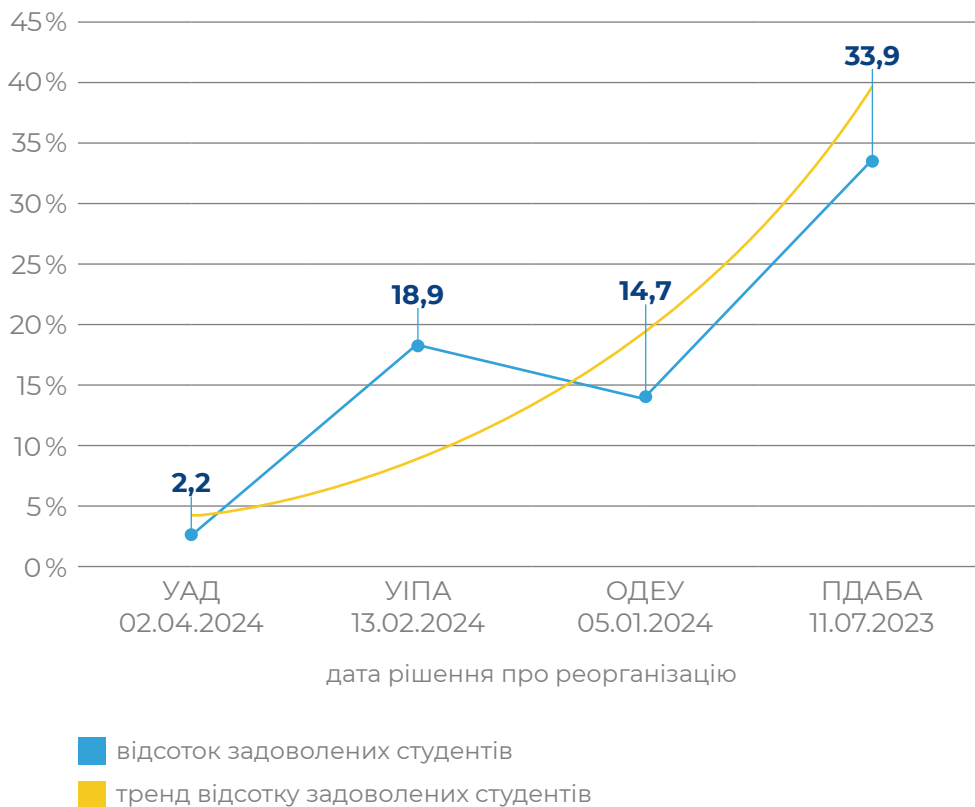

Рисунок 7. Відповіді студентів ЗВО, які реорганізуються, на запитання «Чи задоволені Ви переведенням на навчання до базового ЗВО?»

Слід зазначити, що із чотирьох ЗВО, які реорганізуються, повідомлення та обговорення представниками МОН із колективами закладів планів реорганізації їхнього ЗВО до прийняття Урядом відповідного рішення проведено тільки в УІПА.

Враховуючи результати опитування, таке попереднє обговорення позитивно впливало на сприйняття реорганізації: в УІПА **найнижчий** серед усіх кейсів **відсоток невідповідності реорганізації та найнижчий — незадоволення від переведення** до базового ЗВО (див. рисунки 3, 5, 7).

Якщо аналізувати результати попереднього опитування з урахуванням фактора часу (дати прийняття рішення про реорганізацію), очевидним стає збільшення відсотка задоволених проведеною реорганізацією (рисунк 8).

Рисунк 8. Відсоток студентів, які задоволені переведенням на навчання до базового ЗВО, з урахуванням фактора часу

Так, у ПДАБА, де на початку реорганізації студенти закладу не підтримували таких процесів, через півтора року більше третини опитаних повідомили, що задоволені проведеною реформою.

Рекомендації

- **Міністерству освіти і науки України:**
 - з метою реагування на виявлені аудитором під час реорганізації ЗВО проблеми і недоліки, в межах повноважень **до 01.04.2025** вжити заходів щодо усунення виявлених проблем і недоліків;
 - з метою уникнення спротиву ЗВО, які реорганізуються, через неналежну комунікацію МОН із працівниками та студентами цих ЗВО, **до 01.01.2025** запровадити обговорення планів реорганізації ЗВО із зацікавленими сторонами з оприлюдненням результатів.

5. ІНФОРМАЦІЯ ПРО АУДИТ

Аудит проведено із застосуванням методології, яка ґрунтується на Міжнародних стандартах вищих органів аудиту, зокрема ISSAI 100, ISSAI 300, ISSAI 3000.

Мета аудиту: оцінити діяльність Міністерства освіти і науки України щодо реформування мережі закладів вищої освіти, що перебувають у сфері його управління.

Предмет аудиту: діяльність Міністерства освіти і науки України щодо реформування мережі закладів вищої освіти, що перебувають у сфері його управління.

Обсяг аудиту, визначений з урахуванням проблемних і ризикових сфер діяльності, встановлених за результатами попереднього дослідження предмета аудиту, включає:

1. Міністерство освіти і науки України.
2. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
3. Українська інженерно-педагогічна академія.
4. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова.
5. Одеський державний екологічний університет.
6. Національний університет «Львівська політехніка».
7. Українська академія друкарства.
8. Український державний університет науки і технологій.
9. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури.

Географічні обмеження: м. Київ, Харків, Одеса, Львів, Дніпро.

Період часу, за який збиралися дані для аудиту: 2021 рік — 9 місяців 2024 року.

Обмеження аудиту: аудит проводився з обмеженнями, встановленими відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 р. № 2102-IX (зі змінами).

Критерії аудиту та результати виконання (додаток 1)

Використані методи аудиту

При проведенні аудиту використовувалися такі основні методи:

▪ **аналіз документів.**

Проаналізовано:

- рішення Уряду про реорганізацію ЗВО;
- накази МОН про реорганізацію (приєднання) ЗВО;
- Стратегію;
- плани ПД 2023 і 2024;
- деталізовані плани 2023 і 2024;
- оперативні плани 2023 і 2024;

- нормативно-правові акти МОН;
 - розпорядчі документи об'єктів контролю;
 - звіт про хід реалізації Стратегії;
 - звіт про виконання Оперативного плану 2023;
 - дані щодо моніторингу виконання деталізованих планів 2023 і 2024;
 - інформацію та дані ЄДЕБО;
 - статистичну інформацію;
 - експертні рекомендації та тематичні звіти щодо проведення реформ;
 - наукові статті, інформацію з сайтів, статті в медіа;
 - інші документи та інформацію, отриману за запитами Рахункової палати;
 - результати інтерв'ю щодо предмета аудиту;
 - результати опитування працівників та студентів у восьми ЗВО;
- **документальні та фактичні перевірки.**
 - Документальні та фактичні перевірки щодо предмета аудиту проведені на дев'яти об'єктах контролю, що розміщені в п'яти регіонах;
 - **інтерв'ю.**
 - Проведені інтерв'ю з керівниками та посадовими особами дев'яти об'єктів контролю;
 - **опитування.**
 - За допомогою Google-forms для збору інформації щодо здійснюваних заходів опитано працівників та студентів у восьми ЗВО: опитування (анкетування) студентів і працівників чотирьох базових і чотирьох ЗВО, які реорганізуються. У разі якщо на момент опитування студенти ЗВО, який реорганізується, були переведені, а працівники ЗВО, який реорганізується, були прийняті на роботу до базового ЗВО, опитування цих категорій респондентів здійснювалося у базовому ЗВО. Всього підготовлено шість варіантів анкет (по три для студентів і працівників).

Голова Рахункової палати

Ольга ПІЩАНСЬКА

6. ДОДАТКИ

Додаток 1

Критерії аудиту та результати виконання

Підпитання аудиту 1.1	Чи достатніми були заходи, які вживало МОН для підготовки реформування мережі ЗВО
Критерій аудиту	МОН спрогнозувало розвиток системи вищої освіти України, визначило тенденції та відповідні сценарії її розвитку
Результат виконання	Критерій виконано неповною мірою Стратегію розроблено з урахуванням SWOT-аналізу національної системи вищої освіти (від 23.02.2022), в якому визначено прогностичні сценарії розвитку системи вищої освіти. При цьому серед загроз зовнішнього середовища, які можуть вплинути на розвиток національної системи вищої освіти, не ідентифіковано загрози введення воєнного стану
Критерій аудиту	МОН здійснило аудит мережі ЗВО, за результатами якого виявлено сфери неоптимального використання державних ресурсів, проведено дослідження потреб ЗВО, сформовано пропозиції щодо оптимізації мережі ЗВО
Результат виконання	Критерій не виконано Аудит мережі ЗВО не проведено, дослідження потреб ЗВО не здійснено, пропозиції щодо оптимізації мережі ЗВО не сформовано
Критерій аудиту	МОН в процесі підготовки реформування мережі ЗВО ідентифікувало ризики такого реформування
Результат виконання	Критерій не виконано МОН у процесі підготовки реформування мережі ЗВО не ідентифікувало ризиків реформування мережі ЗВО
Критерій аудиту	МОН врахувало позицію органів державної влади, місцевого самоврядування, наукової спільноти, ЗВО та громадських організацій при підготовці до реформування мережі ЗВО
Результати виконання	Критерій виконано При підготовці законопроекту МОН врахувало позицію органів державної влади, місцевого самоврядування, ЗВО та громадських організацій щодо необхідності доопрацювання законопроекту. Наразі документ доопрацьовується у МОН
Підпитання аудиту 1.2	Чи ґрунтувалася підготовка МОН до реформування мережі ЗВО на актуальних прогностичних сценаріях розвитку системи вищої освіти України
Критерій аудиту	МОН врахувало прогностичні сценарії розвитку системи вищої освіти України при підготовці до реформування мережі ЗВО
Результат виконання	Критерій виконано неповною мірою Обґрунтування прогностичних сценаріїв розвитку вищої освіти (SWOT-аналіз) не враховує суттєвої зміни обставин — військової агресії проти України. При цьому МОН запроваджує процеси модернізації мережі ЗВО як інструмент для здійснення системної реформи вищої освіти. Це загалом відповідає практикам реформування національних мереж ЗВО у країнах Європи
Критерій аудиту	Прогностичні сценарії розвитку системи вищої освіти України ґрунтувалися на достовірній інформації
Результат виконання	Критерій не виконано Аналогічні дані з різних джерел (МОН, ЄДЕБО і Держстату) про кількість ЗВО та структуру мережі нерелевантні

Підпитання аудиту 2.1	Чи отримало МОН підтримку Кабінету Міністрів України щодо реформування мережі ЗВО
Критерій аудиту	МОН презентувало ініціативу щодо реформування мережі ЗВО на засіданні Уряду України (урядовому комітеті)
Результат виконання	Критерій виконано неповною мірою Хоча МОН і не підготувало Урядові чітких пропозицій щодо внесення на засідання Уряду обговорення питання реформування мережі ЗВО, проте включення такого положення до Стратегії можна вважати презентацією МОН реформування мережі ЗВО. Оскільки Стратегія схвалена Розпорядженням № 286-р, відповідно, цей документ був внесений на розгляд Уряду
Критерій аудиту	Кабінет Міністрів України погодив реформування мережі ЗВО
Результат виконання	Критерій виконано Про погодження Кабінетом Міністрів України реформування мережі ЗВО свідчить схвалення ним Стратегії та Операційного плану реалізації Стратегії, оскільки одним із завдань Стратегії є модернізація та укрупнення мережі ЗВО, а ключовим заходом Операційного плану реалізації Стратегії була розробка середньострокового плану модернізації мережі ЗВО (2022 рік). Кабінет Міністрів України також у період 2021 — 9 місяців 2024 року приймав рішення щодо оптимізації мережі ЗВО. Видання розпоряджень Кабінетом Міністрів України про реорганізацію та створення нових закладів свідчить про погодження Урядом реформування мережі ЗВО
Критерій аудиту	У планах пріоритетних дій Уряду України визначено кроки та очікувані результати щодо реформування (модернізації/ оптимізації) мережі ЗВО
Результат виконання	Критерій виконано У планах ПД 2023 та 2024 визначені кроки, які стосуються реформування мережі ЗВО. Так, у Плані ПД 2023 за напрямом «Безпечна, доступна та якісна освіта» одним із кроків визначено: крок 265; відповідальний за виконання — МОН. Цей законопроект був підготовлений, але його подання до Кабінету Міністрів України перенесено на 2024 рік. У Плані ПД 2024 встановлено, що за напрямом «Освіта для успішної країни» визначено крок 139, законопроект знаходиться на доопрацюванні в МОН
Критерій аудиту	Подано до Верховної Ради України підготовлений МОН та схвалений Кабінетом Міністрів України законопроект щодо реформування мережі ЗВО
Результат виконання	Критерій не виконано Оскільки процес доопрацювання законопроекту в МОН не завершено, його не було подано до Кабінету Міністрів України і, відповідно, не було подано до Верховної Ради України
Підпитання аудиту 2.2	Чи отримало МОН схвалення Верховної Ради України щодо реформування мережі ЗВО
Критерій аудиту	Ініціативи МОН щодо реформування мережі ЗВО презентовані на засіданні Верховної Ради України (парламентських слуханнях, слуханнях у комітетах Верховної Ради України)
Результат виконання	Критерій не виконано Оскільки МОН не подавало законопроект Кабінету Міністрів України, проект закону не був схвалений Кабінетом Міністрів України та не поданий до Верховної Ради України, не презентовано на засіданні Верховної Ради України
Критерій аудиту	Поданий до Верховної Ради України урядовий законопроект щодо реформування мережі ЗВО попередньо розглянули відповідні комітети Верховної Ради України
Результат виконання	Критерій не виконано Оскільки МОН не подавало законопроект Уряду, проект закону не поданий до Верховної Ради України, відповідні комітети Верховної Ради України його не розглянули
Критерій аудиту	Законопроект щодо реформування мережі ЗВО розглянула Верховна Рада України та прийняла відповідний закон
Результат виконання	Критерій не виконано Оскільки законопроект не поданий до Верховної Ради України, Верховна Рада України його не прийняла

Підпитання аудиту 3.1	Наскільки МОН деталізувало напрями реформування мережі ЗВО
Критерій аудиту	МОН затвердило середньостроковий план модернізації мережі ЗВО
Результат виконання	Критерій не виконано Середньостроковий план модернізації мережі ЗВО МОН не розроблений і не затверджений
Критерій аудиту	МОН затвердило дорожню карту модернізації мережі ЗВО
Результат виконання	Критерій виконано неповною мірою Оперативним планом 2023 Пріоритетом 5 в межах стратегічної цілі 5.1 визначена операційна ціль 5.1.1, показником досягнення якої є розробка дорожньої карти модернізації мережі ЗВО та ЗФПО. Для виконання завдання 5.1.1.2 передбачено заходи, зокрема, із розроблення концепції дорожньої карти (індикатор виконання — проєкт концепції) та підготовки й затвердження дорожньої карти модернізації мережі ЗФПО та ЗВО (індикатор виконання — оприлюднена дорожня карта). Дорожню карту модернізації мережі ЗВО МОН не розроблено і не затверджено. При цьому підготовлено проєкт концепції дорожньої карти
Критерій аудиту	МОН затвердило мету, цілі, завдання, заходи, показники і очікувані результати реформування мережі ЗВО
Результат виконання	Критерій виконано неповною мірою Урядом та МОН визначені завдання та заходи реформування мережі ЗВО МОН, при цьому мета, цілі та показники виконання в частині здійснення реформування мережі не визначені
Підпитання аудиту 3.2	Чи врахувало МОН інтереси зацікавлених сторін під час планування та здійснення заходів з реорганізації (приєднання) ЗВО
Критерій аудиту	МОН визначило усі зацікавлені сторони під час планування та здійснення заходів з реорганізації (приєднання) ЗВО
Результат виконання	Критерій виконано неповною мірою МОН зацікавленими сторонами при здійсненні заходів з реорганізації (приєднання) ЗВО при підготовці наказів на виконання розпоряджень Кабінету Міністрів України про реорганізацію ЗВО визначало здобувачів освіти, науково-педагогічний та педагогічний персонал, інший персонал ЗВО, однак цей процес відбувся не під час планування, а при здійсненні заходів з реорганізації ЗВО. МОН документального підтвердження проведення консультацій з громадськістю під час планування та здійснення заходів з реорганізації (приєднання) ЗВО не надано
Критерій аудиту	МОН врахувало інтереси зацікавлених сторін під час планування та здійснення заходів з реорганізації (приєднання) ЗВО
Результат виконання	Критерій виконано неповною мірою МОН під час підготовки наказів про реорганізації ЗВО врахувало інтереси здобувачів освіти. Розпорядженнями Уряду про реорганізацію ЗВО та відповідними наказами МОН, виданими на їх виконання, визначено, що здобувачі освіти, які навчаються в ЗВО, які реорганізуються, продовжують навчання в ЗВО, до якого приєднується ЗВО, який реорганізується, за обраними спеціальностями та джерелами фінансування. Також у наказах МОН враховано інтереси працівників ЗВО, які підлягають звільненню, щодо забезпечення дотримання їх трудових прав та соціальних гарантій. При цьому документального підтвердження проведення консультацій з громадськістю під час планування та здійснення заходів з реорганізації (приєднання) ЗВО МОН не надано
Критерій аудиту	МОН співпрацює з освітнім омбудсменом щодо реагування на його рекомендації з питань, які виникають під час здійснення заходів з реорганізації (приєднання) ЗВО
Результат виконання	Критерій виконано неповною мірою Взаємодія між МОН та освітнім омбудсменом щодо реорганізації ЗВО відбувалася через зустрічі, телефонні розмови та офіційні листи. У результаті співпраці освітній омбудсмен з'ясував обставини реорганізації окремих ЗВО, отримував рішення або їх проєкти від Кабінету Міністрів України чи МОН, надавав роз'яснення учасникам освітнього процесу щодо захисту їхніх прав. Водночас через переважно необґрунтований, на думку освітнього омбудсмена, характер скарг, рекомендації МОН або ЗВО ним не надавалися

Підпитання аудиту 3.3	Наскільки МОН досягнуло мети та цілей реформування мережі ЗВО
Критерій аудиту	МОН відзвітувало про стан реформування мережі ЗВО
Результат виконання	Критерій виконано неповною мірою МОН подало Кабінету Міністрів України 09.05.2024 звіт про хід реалізації Стратегії. Крім того, на вебсайті МОН оприлюднено звіт про виконання Оперативного плану 2023 від 19.01.2024. Також у 2024 році МОН щомісячно оприлюднювало на вебсайті актуальну інформацію щодо моніторингу виконання Оперативного плану 2024. При цьому встановлено, що інформація про виконання заходів і завдань, зазначених у звітах за 2023 рік (щодо дорожньої карти, аудиту мережі ЗВО), не відповідає дійсності
Критерій аудиту	Заходи щодо реформування мережі ЗВО виконано у визначені строки
Результат виконання	Критерій виконано неповною мірою МОН подало звіт про хід реалізації Стратегії з недотриманням вимог пункту 3 Розпорядження № 286-р Кабінету Міністрів України — 09.05.2024 (термін — до 1 квітня). МОН не виконало індикаторів щодо кроків 265 (строк виконання — червень 2023 року) і 139 (строк виконання — лютий 2024 року), визначених планами ПД 2023 і 2024. Із затверджених оперативними планами 2023 і 2024 заходів і завдань у визначені строки виконано лише один захід — розроблено концепцію дорожньої карти
Критерій аудиту	Наявні документальні підтвердження позитивної оцінки ініційованого МОН реформування мережі ЗВО від інших органів державної влади, місцевого самоврядування, наукової спільноти, ЗВО та громадських організацій
Результат виконання	Критерій виконано неповною мірою Документальних підтверджень позитивної оцінки реформування мережі ЗВО з боку інших органів державної влади або місцевого самоврядування немає, хоча деякі медіа, громадські організації та представники ЗВО висловлюють підтримку цьому реформуванню. МОН надано інформацію громадській організації «Альянс українських університетів» щодо позитивної оцінки ініційованого МОН реформування мережі ЗВО: запропоновані реформи МОН зумовлені об'єктивними потребами і мають на меті зробити нашу систему вищої освіти більш конкурентоспроможною

**Рішення Уряду щодо реорганізації ЗВО, що перебувають
у сфері управління МОН (у 2021 році — 9 місяців 2024 року)**

№ з/п	Розпорядження КМУ	Наказ МОН	Заклади, які реорганізуються		Результат	Статус ЗВО, який реорганізується
			Базовий ЗВО	ЗВО, який реорганізується		
1	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 року № 147-р «Деякі питання реорганізації закладів освіти»	Наказ МОН від 16.03.2021 № 316 «Про реорганізацію закладів освіти»	Київський національний університет імені Тараса Шевченка (ЄДРПОУ 02070944)	Національна академія державного управління при Президентові України (ЄДРПОУ 23696843)	приєднання	припинено
			Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (ЄДРПОУ 02070743)	Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (ЄДРПОУ 25006848)	приєднання	припинено
			Державний університет «Одеська політехніка» (ЄДРПОУ 43861328)	Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (ЄДРПОУ 23213365)	приєднання	припинено
			Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (ЄДРПОУ 02071205)	Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (ЄДРПОУ 23322597)	приєднання	припинено
			Національний університет «Львівська політехніка» (ЄДРПОУ 02071010)	Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (ЄДРПОУ 23884645)	приєднання	припинено

№ з/п	Розпорядження КМУ	Наказ МОН	Заклади, які реорганізуються		Результат	Статус ЗВО, який реорганізується
			Базовий ЗВО	ЗВО, який реорганізується		
2	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 березня 2021 року № 258-р «Про утворення Українського державного університету науки і технологій»	Наказ МОН від 26.04.2021 № 464 «Про утворення Українського державного університету науки і технологій»	Український державний університет науки і технологій (утворено та визначено місцезнаходження 49010, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Лазаряна, будинок 2)	Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (ЄДРПОУ 01116130)	приєднання	в стані припинення
3	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 року № 431-р «Про утворення Державного біотехнологічного університету»	Наказ МОН від 18.06.2021 № 689 «Про утворення Державного біотехнологічного університету»	Державний біотехнологічний університет (утворено та визначено місцезнаходження: вул. Алчевських, 44 м. Харків, 61002, Україна)	Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка (ЄДРПОУ 00493741)	приєднання	припинено
4	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 року № 498-р «Про утворення Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»	Наказ МОН від 13.09.2021 № 979 «Про реорганізацію Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу»	Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»	Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж (ЄДРПОУ 03191615)	приєднання	припинено
5	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2021 року № 1149-р «Про реорганізацію Донецького державного університету управління»	Наказ МОН від 01.10.2021 № 1052 «Про реорганізацію Донецького державного університету управління»	Маріупольський державний університет (ЄДРПОУ 26593428)	Донецький державний університет управління (ЄДРПОУ 00173427)	приєднання	припинено
6	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 06 жовтня 2021 року № 1298-р «Про реорганізацію Київського національного торговельно-економічного університету»	Наказ МОН від 19.11.2021 № 1252 «Про реорганізацію Київського національного торговельно-економічного університету»	Державний торговельно-економічний університету та Одеський торговельно-економічний фаховий коледж	Київський національний торговельно-економічний університет (ЄДРПОУ 01566117)	поділ та утворення	припинено
7	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 листопада 2021 року № 1498-р «Про реорганізацію Луганського національного аграрного університету»	Наказ МОН від 16.12.2021 № 1381 «Про реорганізацію Луганського національного аграрного університету»	Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (ЄДРПОУ 02070714)	Луганський національний аграрний університет (ЄДРПОУ 00493669)	приєднання	в стані припинення

№ з/п	Розпорядження КМУ	Наказ МОН	Заклади, які реорганізуються		Результат	Статус ЗВО, який реорганізується
			Базовий ЗВО	ЗВО, який реорганізується		
8	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 листопада 2021 року № 1499-р «Про реорганізацію Харківського національного університету будівництва та архітектури»	Наказ МОН від 14.12.2021 № 1370 «Про реорганізацію Харківського національного університету будівництва та архітектури»	Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова (ЄДРПОУ 02071151)	Харківський національний університет будівництва та архітектури (ЄДРПОУ 02071174)	приєднання	припинено
9	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1806-р «Про реорганізацію Університету банківської справи»	Наказ МОН від 14.02.2022 № 165 «Про реорганізацію Університету банківської справи»	Львівський національний університет імені Івана Франка (ЄДРПОУ 02070987)	Університет банківської справи (ЄДРПОУ 34716922)	приєднання	припинено
10	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2022 року № 758-р «Деякі питання утворення та реорганізації закладу вищої освіти»	Наказ МОН від 25.10.2022 № 949 «Деякі питання утворення та реорганізації закладу вищої освіти»	Український державний університет імені Михайла Драгоманова	Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (ЄДРПОУ 02125295)	приєднання	в стані припинення
11	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 липня 2023 року № 620-р «Про реорганізацію державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» та Придніпровської державної академії будівництва та архітектури»	Наказ МОН від 25.07.2023 № 904 «Про реорганізацію державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» та Придніпровської державної академії будівництва та архітектури», наказ МОН від 13.09.2023 № 1119 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 25.07.2023 № 904»	Український державний університет науки і технологій (ЄДРПОУ 44165850)	Державний ВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет» (ЄДРПОУ 02070758) Придніпровська державна академія будівництва та архітектури (ЄДРПОУ 02070772)	приєднання	в стані припинення
12	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2023 року № 921-р «Про реорганізацію Національного авіаційного університету»	Наказ МОН від 13.10.2023 № 1249 «Про реорганізацію Національного авіаційного університету»	Державний університет «Київський авіаційний інститут», Українська державна льотна академія	Національний авіаційний університет (ЄДРПОУ 01132330)	поділ та утворення	в стані припинення

№ з/п	Розпорядження КМУ	Наказ МОН	Заклади, які реорганізуються		Результат	Статус ЗВО, який реорганізується
			Базовий ЗВО	ЗВО, який реорганізується		
13	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 січня 2024 року № 6-р «Про реорганізацію Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського»	Наказ МОН від 24.01.2024 № 79 «Про реорганізацію Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського»	Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова (ЄДРПОУ 02066753)	Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського (ЄДРПОУ 02125444)	приєднання	в стані припинення
14	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 січня 2024 року № 7-р «Про реорганізацію Одеського державного екологічного університету та Фізико-хімічного інституту захисту навколишнього середовища і людини МОН України та НАН України»	Наказ МОН України від 16.01.2024 № 47 «Про реорганізацію Одеського державного екологічного університету та Фізико-хімічного інституту захисту навколишнього середовища і людини МОН України та НАН України»	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (ЄДРПОУ 02071091)	Одеський державний екологічний університет (ЄДРПОУ 26134086) Фізико-хімічний інститут захисту навколишнього середовища і людини МОН України та НАН України (ЄДРПОУ 01530125)	приєднання	в стані припинення
15	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2024 року № 113-р «Про реорганізацію Української інженерно-педагогічної академії»	Накази МОН від 15.02.2024 № 186 «Про реорганізацію Української інженерно-педагогічної академії», від 13.03.2024 № 320 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.02.2024 № 186»	Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (ЄДРПОУ 02071205)	Українська інженерно-педагогічна академія (ЄДРПОУ 02071228)	приєднання	в стані припинення
16	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 квітня 2024 року № 286-р «Про реорганізацію Української академії друкарства»	Наказ МОН від 07.05.2024 № 642 «Про реорганізацію Української академії друкарства»	Національний університет «Львівська політехніка» (ЄДРПОУ 02071010)	Українська академія друкарства (ЄДРПОУ 02071004)	приєднання	в стані припинення
17	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2024 року № 351-р «Про реорганізацію Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту»	Наказ МОН від 20.05.2024 № 719 «Про реорганізацію Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту»	Український державний університет науки і технологій (ЄДРПОУ 44165850)	Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту (ЄДРПОУ 05540712)	приєднання	в стані припинення

№ з/п	Розпорядження КМУ	Наказ МОН	Заклади, які реорганізуються		Результат	Статус ЗВО, який реорганізується
			Базовий ЗВО	ЗВО, який реорганізується		
18	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2024 року № 350-р «Про реорганізацію Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського»	Наказ МОН від 29.07.2024 № 1063 «Про реорганізацію Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського»	Криворізький національний університет (ЄДРПОУ 37664469)	Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського (ЄДРПОУ 01566057)	приєднання	в стані припинення
19	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 серпня 2024 року № 727-р «Про реорганізацію Державного університету інфраструктури та технологій»	Наказ МОН від 14.08.2024 № 1140 «Про реорганізацію Державного університету інфраструктури та технологій»	Національний транспортний університет (ЄДРПОУ 02070915)	Державний університет інфраструктури та технологій (ЄДРПОУ 41330257)	приєднання	в стані припинення
20.	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2024 року № 912-р «Про реорганізацію Львівського національного університету природокористування»	Наказ готується	Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького (ЄДРПОУ 00492990)	Львівський національний університет природокористування (ЄДРПОУ 00493735)	приєднання	реорганізацію не розпочато

Переваги ЗВО від реорганізації

Базові ЗВО

Конкуренентоспроможність:

потужний об'єднаний університет має вищу конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг в Україні та за її межами.

Підготовка фахівців:

об'єднання дає змогу готувати фахівців за новими напрямками, що розширює спектр освітніх програм.

Оптимізація фінансових витрат:

зниження витрат і більш ефективне використання ресурсів внаслідок усунення дублюючих функцій.

Підсилення кадрового потенціалу:

збільшення контингенту студентів та підвищення кваліфікації викладачів.

Доступ до інфраструктури:

спільне використання лабораторного обладнання, бібліотек та спортивних комплексів.

Міждисциплінарні програми:

можливість створення нових освітніх програм та наукових досліджень.

Реформа вищої освіти:

впровадження реформи у сфері вищої освіти, що підвищує ефективність, забезпечує якість та прозорість освіти завдяки інвестиціям Світового банку.

Якісні освітні послуги:

забезпечення високої якості освіти та орієнтація на потреби регіону і країни.

Військова кафедра:

створення кафедри для здійснення військової підготовки.

Нові проєкти:

розвиток ініціатив для реформування освіти на всіх рівнях та підготовка нових спеціалістів для різних секторів економіки

ЗВО, які реорганізуються

Доступ до інфраструктури:

студенти отримують доступ до ресурсів об'єднаних ЗВО, таких як бібліотеки, лабораторії, спортивні комплекси та басейни.

Нові міждисциплінарні програми:

створення нових програм із залученням фахівців інших ЗВО допоможе залучити нових студентів та здійснювати підготовку спеціалістів, необхідних для країни.

Висококваліфікований персонал:

залучення висококваліфікованих викладачів і науковців підвищить ефективність наукових досліджень і підготовки кадрів.

Міжнародні зв'язки:

розширені міжнародні зв'язки університетів сприятимуть ефективності міжнародної мобільності студентів та науково-педагогічних працівників.

Підвищення рейтингу:

приєднані заклади стануть частиною провідних університетів України і зможуть зайняти високі позиції у світовому рейтингу QS.

Можливості для наукових проєктів:

після реорганізації працівники закладів отримають можливості для участі в конкурсах наукових проєктів та програм Європейської комісії завдяки створенню потужних наукових колективів

Проблеми, які виникли у ЗВО під час реорганізації, та недоліки, виявлені аудитом

КЕЙС 1

Проблеми

1. Строки проведення реорганізації перевищили 14 місяців.
2. Станом на 13.09.2024 інвентаризація майна ПДАБА не проведена, акт приймання-передачі майна буде складений після внесення змін до наказу МОН про закріплення майна.
3. МОН не залучало УДУНТ і ПДАБА до обговорення питань щодо їх реформування і не доводило документального обґрунтування підстав для прийняття рішення про реорганізацію. Не проведені громадські слухання та не враховані думки зацікавлених сторін.

Недоліки

1. Структура УДУНТ, затверджена наказом Українського державного університету науки і технологій від 10.04.2024 № 19 «Про затвердження структури», не відповідає Статуту, зокрема в частині переліку структурних підрозділів, що є недотриманням частини першої статті 33 Закону № 1556.
2. УДУНТ не забезпечив подання на затвердження МОН Статуту ЗВО, чим не дотримано вимоги підпункту 1 пункту 9 наказу № 904 про реорганізацію.

КЕЙС 2

Проблеми

1. ОДЕУ не передав правонаступнику (ОНУ) земельні ділянки, будівлі, споруди і наукове обладнання згідно з актом приймання-передачі; передавальні акти з червня 2024 року знаходяться в МОН на підписанні.
2. Не переведені 1214 здобувачів освіти 3-х ВСП ОДЕУ до ОНУ через неможливість здійснення переведення до завершення процедури утворення в структурі ОНУ відокремлених підрозділів.
3. Не переведені 106 педагогічних працівників 3-х ВСП ОДЕУ до ОНУ через неможливість здійснення переведення до завершення процедури утворення в структурі ОНУ відокремлених підрозділів.
4. Недостатність фінансування ОНУ за загальним фондом державного бюджету видатків на оплату праці у зв'язку із суттєвим їх зменшенням за КПКВК 2201160. Як наслідок, дефіцит коштів на оплату праці у 2024 році становив 15,6 млн гривень.

5. Неналежне інформування ОНУ і ОДЕУ про реорганізацію, непроведення громадського обговорення та неврахування думки зацікавлених сторін призвели до невдоволення як працівників, так і студентів закладу.

Недолік

1. В ОНУ не затверджений Статут у новій редакції, виникли проблеми з його затвердженням МОН. Завершення роботи із внесення змін до Статуту можливе тільки після закінчення реорганізації.

КЕЙС 3

Проблеми

1. Неможливість проведення інвентаризації майна 2-х ВСП УІПА у зв'язку із знаходженням цього майна балансовою вартістю 45,5 млн грн на тимчасово окупованих територіях (ВСП «Бахмутський навчально-науковий професійно-педагогічний інститут» та ВСП «Стахановський навчально-науковий інститут гірничих та освітніх технологій Української інженерно-педагогічної академії») та відсутністю правовстановлюючих документів на нерухоме майно цих ВСП.
2. Незавершення реорганізації ЗВО призвело до вимушеного утримання 89 працівників УІПА за попереднім місцем роботи.
3. Під час реорганізації в УІПА працівники і студенти чинили значний спротив, який підтримали представники різних інституцій, в тому числі Харківський міський голова, ЦК Профспілки працівників освіти і науки України, депутати різних рівнів, громадські і міжнародні організації. Протести УІПА проти приєднання до ХНУ широко висвітлювалися в медіа та соціальних мережах.

Недоліки

1. Розбіжності між кількістю нерухомого майна за даними бухгалтерському обліку УІПА та переліком майна згідно з наказом МОН від 14.08.2014 № 1158 «Про закріплення майна» (далі — наказ № 1158), а саме: 5 орендованих УІПА будівель включено у форму 2 б (д) та до наказу № 1158 як майно ЗВО; 5 будівель та 2 споруди передані на баланс іншого ЗВО до початку реорганізації ще у 2018 році.
2. Недостовірне відображення УІПА даних у формі 2 б (д), зокрема деяких об'єктів нерухомого майна з некоректною загальною площею, об'єкта, який фізично відсутній (бібліотека за адресою: м. Харків, вул. Університетська, 16, на яку розроблено проектно-кошторисну документацію, але будівництво не велось); немає нерухомого майна, на яке є інвентарні картки, відображена земельна ділянка, яка не обліковується у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.
3. Станом на 01.07.2024 ХНУ не оформлені речові права на 55 одиниць нерухомого майна.

КЕЙС 4

Проблеми

1. Три основні завдання реорганізації УАД (переведення здобувачів освіти та працівників, приймання майна) не завершені.
2. Приймання майна від УАД до ЛП не проведене, оскільки не завершена інвентаризація майна. В УАД встановлено невідповідність назв нерухомого майна у базах даних МОН, ФДМУ і УАД, а також відсутність підтверджуючих документів на 3 земельні ділянки УАД, на яких розміщене нерухоме майно УАД.
3. Станом на 13.09.2024 до ЛП не переведено 13 колишніх працівників УАД.
4. Станом на 11.09.2024 не видано наказ ЛП про переведення 163 аспірантів з УАД до ЛП.
5. Станом на 13.09.2024 ЛП не збільшені бюджетні асигнування на 2024 рік за КПКВК 2201160 у зв'язку з реорганізацією УАД шляхом її приєднання до ЛП.
6. Не утворений ВСП «Львівський поліграфічний фаховий коледж НУ ЛП», оскільки спочатку має бути припинена УАД, до складу якої входить аналогічний ВСП УАД, на базі якого буде утворено ВСП «Львівський поліграфічний фаховий коледж НУ ЛП».
7. Через неналежне інформування реорганізація мала негативне сприйняття серед студентів УАД, які розгорнули протестну кампанію у соціальних мережах. Від імені трудового колективу, здобувачів освіти, стейкхолдерів були підготовлені і скеровані звернення до відповідних органів виконавчої влади, голів комітетів Верховної Ради України, Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України з проханням призупинити процес реорганізації УАД.
8. Вчена рада УАД не розглядала та не приймала жодних рішень щодо приєднання УАД до ЛП.

Інформація про кількість осіб, які взяли участь в опитуванні

ЗВО	який реорганізується / базовий	Студенти	Працівники
УДУНТ	базовий	795	258
ПДАБА	який реорганізується	230	194
ОНУ	базовий	268	222
ОДЕУ	який реорганізується	129	102
ХНУ	базовий	150	111
УІПА	який реорганізується	730	200
ЛП	базовий	247	184
УАД	який реорганізується (переведені в ЛП)	135	73
	який реорганізується (не переведені в ЛП)	183	90

Переваги ЗВО від реорганізації за результатами опитування працівників і студентів цих закладів

Базові ЗВО

Відсутність переваг:

більшість студентів та працівників не бачать переваг реорганізації.

Розширення ресурсних можливостей:

збільшення кількості освітніх програм, спеціальностей і доступу до нових дисциплін, спільне використання наукових баз і ресурсів, зокрема для навчання і наукових досліджень, покращення умов для міжнародної співпраці, зокрема участь у грантових програмах, оптимізація витрат і ресурсів, зменшення адміністративного апарату, модернізація навчального процесу.

Покращення освітнього процесу:

можливість обміну досвідом між викладачами та впровадження нових освітніх програм, підвищення якості освіти та конкурентоспроможності університетів, створення умов для міждисциплінарних досліджень і розвитку технологій.

Економічні переваги:

економія бюджетних коштів і заощадження бюджетних коштів.

Інші переваги:

підвищення репутації університетів, розширення можливостей для працевлаштування випускників, створення нових освітніх програм, зокрема в інженерних і педагогічних дисциплінах

ЗВО, які реорганізуються

Відсутність переваг та критика реорганізації:

значна частина студентів негативно оцінила або вказала на відсутність переваг при переведенні до базових ЗВО, висловила критичні зауваження щодо процесу реорганізації (неналежна комунікація з боку МОН і неврахування їхніх думок).

Престижність та розширені можливості:

частина студентів вбачає переваги у можливості навчатися в більш престижних університетах з кращою інфраструктурою, деякі переведені студенти вказали на можливості працевлаштування, участь у міжнародних програмах обміну та взаємодію з досвідченими викладачами.

Покращення якості освіти та нові можливості для розвитку:

студенти визначали переваги реорганізації — покращення якості освіти, участь у наукових дослідженнях, можливості для розвитку, а також проходження військової кафедри, сучасні освітні програми, розширені перспективи навчання, покращення матеріально-технічної бази.

Недоліки в роботі працівників після переведення:

більшість працівників зазначили, що їх прийняли на аналогічні посади, але значна частина респондентів висловила незадоволення через негативні зміни, пов'язані зі зменшенням педагогічного навантаження та ускладненням документообігу

Недоліки ЗВО від реорганізації за результатами опитування працівників і студентів цих закладів

Базові ЗВО

Втрата ідентичності та унікальності:

студенти зазначили втрату індивідуальності та автономії університетів, зокрема зменшення значення окремих факультетів та університетів, ризик втрати автентичності, дублювання програм і зниження цінності дипломів.

Погіршення організаційних і навчальних процесів:

студенти вказують на хаотичність в організації навчального процесу, затримки у складанні розкладу, труднощі в адаптації викладачів та студентів до нових умов, бюрократизацію, централізацію та можливе погіршення якості навчання.

Фінансові та адміністративні проблеми:

респонденти висловлюють стурбованість щодо фінансових труднощів та недостатнього фінансування процесу реорганізації, скорочення викладацького складу і труднощі з адмініструванням.

Перевантаження викладачів та погіршення умов праці:

працівники повідомляють про збільшення навантаження на викладачів, проблеми з інтеграцією нових колективів та скорочення педагогічних кадрів.

Незабезпечення належної підготовки та підтримки:

респонденти вказують на недосконалий план реорганізації, нестачу комунікації та нерозроблення чітких інструкцій від МОН.

Психологічний дискомфорт та адаптаційні труднощі:

виявлені труднощі в адаптації як викладачів, так і студентів, також респонденти наголосили на виникненні психологічних бар'єрів і втраті ідентичності ЗВО

Критика МОН:

багато респондентів критикують процес реорганізації, зокрема через непрозорість та неврахування людського фактора, особливо в умовах воєнного стану, що викликає додаткові труднощі для університетських працівників

ЗВО, які реорганізуються

Комунікаційні проблеми:

незабезпечення студентам можливості висловити думку щодо реорганізації (дізналися про переведення постфактум), неналежна комунікація між закладами під час реорганізації (студенти не отримували інформації від адміністрації, куратори також не були поінформовані), некоректний процес комунікації з МОН, зокрема відмова від діалогу зі студентами, непрозорість процесів та неінформування студентів і працівників щодо деталей реорганізації.

Проблеми з організацією навчального процесу:

труднощі з адаптацією до нового навчального закладу та його вимог (інші вимоги до студентів; проблеми з організацією навчального процесу, зміна предметів і викладачів), неналежні організація навчального процесу, (зокрема, зміна викладачів та предметів) та умови проживання в гуртожитках (переповненість через підселення).

Підвищення вартості навчання та невирішення стипендіальних питань:

підвищення вартості навчання після переведення (дорожчі контракти), затримки стипендій та виплат, зменшення розміру стипендій.

Втрата автономії та самобутності закладів:

втрата самобутності та автономії ЗВО, які реорганізуються, занепад академії та втрата унікальності через об'єднання.

Проблеми з процесом переведення:

незабезпечення попереднього інформування та можливостей впливу студентів та працівників на переведення, невдалий час для реорганізації, важкий процес переведення, який спричинив додаткові труднощі для студентів.

Загальні проблеми зі змінами:

складність адаптації до нових умов навчання та роботи (деякі зазначили вищі вимоги до студентів), відсутність позитивних змін, обіцяних під час реорганізації (студенти не бачать переваг; лише незначний відсоток працівників вказують на позитивні зміни), зменшення можливостей вибору навчальних дисциплін та обмеження індивідуальних траєкторій, надмірна бюрократизація, корупція та нерозуміння мети реорганізації

7. СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

базовий ЗВО, заклад	заклад вищої освіти, до якого приєднується заклад вищої освіти, що реорганізується
ВСП	відокремлений структурний підрозділ
Держстат	Державна служба статистики України
Деталізований план 2023	Деталізований план заходів Міністерства освіти і науки України з виконання плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік
Деталізований план 2024	Деталізований план заходів Міністерства освіти і науки України з виконання плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік, затверджений наказом МОН від 08.03.2024 № 280
ДП «Інфоресурс»	Державне підприємство «Інфоресурс»
ДРС	Державна регуляторна служба України
ЄДЕБО	Єдина державна електронна база з питань освіти
завдання 5.1.1.1	завдання 5.1.1.1. «Аудит мережі закладів вищої освіти, закладів фахової передвищої освіти (виявлення сфер неоптимального використання державних ресурсів, проведення дослідження потреб закладів вищої освіти та закладів фахової передвищої освіти, пропозиції щодо оптимізації)»
завдання 5.1.1.2	завдання 5.1.1.2. «Розроблення дорожньої карти модернізації мережі закладів фахової передвищої освіти та закладів вищої освіти»
Закон № 1556	Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII «Про вищу освіту»
законопроект	проекти законів «Про внесення змін до законів України (щодо модернізації мережі закладів фахової передвищої та вищої освіти)» (2023 рік), «Про внесення змін до деяких законів України (щодо створення передумов для модернізації мережі закладів вищої освіти)» (2024 рік)
звіт про виконання Оперативного плану 2023	Звіт про виконання Оперативного плану Міністерства освіти і науки України на 2023 рік, затверджений Міністром освіти і науки України 19 січня 2024 року
звіт про хід реалізації Стратегії	Звіт про хід реалізації у 2022–2023 роках Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки
форма 2 б (д)	форма № 2 б (д) «Відомості про державне майно», затверджена наказом Фонду державного майна України від 03 лютого 1996 року № 197 «Про затвердження форм надання відомостей про об'єкти державної власності», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 04 квітня 2006 року за № 380/12254
ЗВО, заклад	заклад вищої освіти
ЗВО, який реорганізується, заклад	заклад вищої освіти, що реорганізується шляхом приєднання до базового закладу вищої освіти
ЗФПО	заклад фахової передвищої освіти
Концепція дорожньої карти	Концепція дорожньої карти модернізації мережі закладів вищої освіти
КПКВК 2201160	бюджетна програми за кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики»

крок 139	розроблення та подання Кабінетові Міністрів України законопроєкту про внесення змін до деяких законів України щодо створення передумов для модернізації мережі закладів вищої освіти
крок 265	розроблення та подання Кабінетові Міністрів України законопроєкту про внесення змін до законів України щодо модернізації мережі закладів фахової передвищої, вищої освіти
ЛП	Національний університет «Львівська політехніка»
МБРР	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
Мінфін	Міністерство фінансів України
МОН, Міністерство	Міністерство освіти і науки України
моніторинг виконання Деталізованого плану 2023	Моніторинг виконання деталізованого плану заходів Міністерства освіти і науки України з виконання Плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік
моніторинг виконання Деталізованого Плану 2024	Моніторинг виконання деталізованого плану заходів Міністерства освіти і науки України з виконання Плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік
наказ № 186	наказ Міністерства освіти і науки України від 15.02.2024 № 186 «Про реорганізацію Української інженерно-педагогічної академії»
наказ № 280	наказ Міністерства освіти і науки України від 08.03.2024 № 280 «Про затвердження деталізованого плану заходів Міністерства освіти і науки України з виконання плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік»
наказ № 47	наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2024 № 47 «Про реорганізацію Одеського державного екологічного університету та Фізико-хімічного інституту захисту навколишнього середовища і людини МОН України та НАН України»
наказ № 642	наказ Міністерства освіти і науки України від 07.05.2024 № 642 «Про реорганізацію Української академії друкарства»
наказ № 904	наказ Міністерства освіти і науки України від 25.07.2023 № 904 «Про реорганізацію державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» та Придніпровської державної академії будівництва та архітектури» зі змінами від 13.09.2023 № 1119
ОДЕУ	Одеський державний екологічний університет
ОНУ	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Оперативний план 2023	Оперативний план Міністерства освіти і науки України на 2023 рік, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 10.01.2023 № 15
Оперативний план 2024	Оперативний план Міністерства освіти і науки України на 2024 рік, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 29.03.2024 № 421
Операційна ціль 5.1.1	операційна ціль: 5.1.1. «Спроєктовано та законодавчо забезпечено модернізацію мережі закладів фахової передвищої та вищої освіти»
Операційний план реалізації Стратегії	Операційний план реалізації у 2022–2024 роках Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 року № 286-р
ПДАБА	Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
План ПД 2023	План пріоритетних дій Уряду на 2023 рік, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 року № 221-р

План ПД 2024	План пріоритетних дій Уряду на 2024 рік, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2024 року № 137-р
Порядок № 996	Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (зі змінами).
постанова № 1146	Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 року № 1146 «Про розподіл видатків державного бюджету між закладами вищої освіти на основі показників їх освітньої, наукової та міжнародної діяльності»
Пріоритет 5	пріоритет 5: «Вища, фахова передвища та освіта дорослих»
Проект Світового банку	проект «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів», що підтримується позицією Міжнародного банку реконструкції та розвитку від 13.09.2021 № 9238-UA
Розпорядження № 137-р	розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2024 року № 137-р «Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік»
Результати моделювання	Результати моделювання формули розподілу видатків за статтею «Підготовка кадрів ЗВО та забезпечення діяльності їх баз практики»
Розпорядження № 201-р	розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 березня 2021 року № 201-р «Про залучення коштів позики від Міжнародного банку реконструкції та розвитку для реалізації проекту «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів»
Розпорядження № 221-р	розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 року № 221-р «Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік»
Розпорядження № 286-р	розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 року № 286-р «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки»
середньостроковий план модернізації мережі ЗВО	середньостроковий план модернізації мережі закладів вищої освіти на основі середньої кількості студентів у таких закладах
Стратегічна ціль 5.1.	Ефективне управління в системі вищої та передвищої освіти
Стратегія	Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 року № 286-р
УАД	Українська академія друкарства
Угода про позику № 9238, позика МБРР	Угода про позику (проект «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів») між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку від 13.09.2021 № 9238 — UA
УДУНТ	Український державний університет науки і технологій
УІПА	Українська інженерно-педагогічна академія
ФДМУ	Фонд державного майна України
ХНУ	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ЦОБВ	центральні органи виконавчої влади
SWOT-аналіз	SWOT-аналіз національної системи вищої освіти України

